

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY A SPRÁVY

Organizace státní kontroly na úseku zaměstnanosti

Employment State Control Authorities

Student:

Grebeňová Radka

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Iveta Vrabková

Ostrava 2011

Zadání bakalářské práce

Student: **Radka Grebeňová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202R055 Veřejná ekonomika a správa
Specializace: 00 Veřejná ekonomika a správa
Téma: Organizace státní kontroly na úseku zaměstnanosti
Employment State Control Authorities

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Kontrolní systémy ve veřejné správě
3. Státní úřad inspekce práce v Opavě
4. Hodnocení kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce v Opavě
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

HORIZINKOVÁ, E.; NOVOTNÝ, V. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 234 s. ISBN 978-80-7380-096-3.
NEMEC, J.; OCHRANA, F.; PAVEL, J.; ŠAGÁT, V. *Kontrola ve veřejné správě*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 160 s. ISBN 978-80-7357-558-8.
REKTOŘÍK, J.; ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha: EKOPRESS, 2003. 214 s. ISBN 80-86119-72-6.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Iveta Vrabková**

Datum zadání: 26. 11. 2010

Datum odevzdání: 11. 05. 2011

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci včetně všech příloh vypracovala samostatně.

V Ostravě 11. 05. 2011

.....
podpis studenta

Chtěla bych velmi poděkovat paní Ing. Ivetě Vrabkové za odborné vedení bakalářské práce a vstřícné poskytování cenných rad a informací.

V Ostravě 11. 05. 2011

OBSAH

1 ÚVOD	8
2 KONTROLNÍ SYSTÉMY VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ	10
2.1 Vymezení a pojetí veřejné správy	10
2.2 Organizační principy veřejné správy	12
2.3 Pojetí kontroly ve veřejné správě	15
2.4 Druhy kontrol	18
2.5 Metody využívané při kontrole	21
2.6 Kontrolní systém České republiky	23
2.6.1 Nejvyšší kontrolní úřad	24
2.6.2 Poslanecká sněmovna Parlamentu	25
2.6.3 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	26
2.6.4 Systém finanční kontroly	26
2.6.5 Laická kontrola	27
2.6.6 Kontrola na úrovni samospráv	27
3 STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE V OPAVĚ	29
3.1 Historie státní kontroly nad bezpečností práce	29
3.2 Současná legislativní východiska v oblasti inspekce práce	31
3.3 Orgány inspekce práce	32
3.4 Kompetence orgánů inspekce práce	34
3.5 Zásady bezpečnosti práce na vybraných pracovištích	36
3.6 Program „Bezpečný podnik“	38
4 HODNOCENÍ KONTROLNÍ ČINNOSTI STÁTNÍHO ÚŘADU INSPEKCE PRÁCE V OPAVĚ	40
4.1 Rok 2006	40
4.1.1 Výsledky kontrolní činnosti inspekce práce v pracovněprávní oblasti	41
4.1.2 Výsledky kontrolní činnosti v jednotlivých odvětvích oblasti BOZP	42
4.2 Rok 2007	43
4.2.1 Výsledky kontrolní činnosti inspekce práce v pracovněprávní oblasti	43
4.2.2 Výsledky kontrolní činnosti v oblasti BOZP v jednotlivých odvětvích	44
4.3 Rok 2008	45
4.3.1 Výsledky kontrolní činnosti inspekce práce v pracovněprávní oblasti	45

4.3.2 Výsledky kontrolní činnosti v oblasti BOZP v jednotlivých odvětvích	46
4.4 Rok 2009.....	47
4.4.1 Výsledky kontrolní činnosti inspekce práce v pracovněprávní oblasti.....	47
4.4.2 Výsledky kontrolní činnosti v oblasti BOZP v jednotlivých odvětvích	48
5 ZÁVĚR.....	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
SEZNAM ZKRATEK.....	54
SEZNAM OBRÁZKŮ	55
SEZNAM PŘÍLOH	57

1 ÚVOD

V dnešní době se můžeme setkat s mnoha lidmi, kteří ať už úmyslně nebo neúmyslně porušují daná pravidla. Nejedná se pouze o soukromou sféru, ale také o veřejnou správu. Proto je důležité, aby byly i v této oblasti veškeré činnosti kontrolovány pověřenými úřady, na kterých pracují kvalifikovaní zaměstnanci vykonávající tuto kontrolu.

Předmětem této bakalářské práce je problematika organizace státní kontroly na úseku zaměstnanosti se zaměřením na činnost Státního úřadu inspekce práce v Opavě.

Cílem této bakalářské práce je vyhodnotit kontrolní činnost Státního úřadu inspekce práce za období 2006 – 2009 a zjistit, zda si zaměstnavatelé berou ponaučení z prováděných kontrol a snaží se zjištěné nedostatky napravit.

K naplnění výše stanoveného cíle budou využity metody rešerše odborné literatury v oblasti řešeného tématu – kontrola ve veřejné správě a následně deskriptivní analýza, metoda komparace hodnocení kontrolní činnosti státního úřadu inspekce práce v Opavě v letech 2006 – 2009.

Bakalářská práce je členěna do pěti kapitol, z nichž první tvoří tento úvod a poslední závěr.

Druhá kapitola se bude zabývat kontrolními systémy ve veřejné správě a to vymezením a pojetím veřejné správy, jejími organizačními principy, druhy a metodami kontrol a kontrolními systémy České republiky.

Ve třetí kapitole je bližší charakteristika Státního úřadu inspekce práce. Je zde zmíněna historie státní kontroly nad bezpečností práce, legislativa, orgány a jejich kompetence a některé zásady bezpečnosti.

Čtvrtá kapitola bude řešit problematiku týkající se kontrol v letech 2006 až 2009, které byly vykonány na základě podnětů.

Při zpracování bakalářské práce byly využity současné a relevantní odborné teoretické zdroje a interní dokumenty zpřístupněné vybranou organizací a právní předpisy. Seznam všech použitých zdrojů je uveden v závěru této bakalářské práce.

2 KONTROLNÍ SYSTÉMY VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

2.1 Vymezení a pojetí veřejné správy

Veřejné správě jakožto pojmu je přikládán různý význam. V zásadě pod označením veřejná správa¹ se rozumí druh činnosti (tj. spravování), kdy jde o správu v materiálním (funkčním) pojetí nebo instituci (organizaci, úřad), která tuto veřejnou správu vykonává a pak jde o formální (institucionální, organizační) pojetí. V materiálním pojetí je veřejná správa činností státních nebo jiných veřejných institucí, ale svým obsahem není činností zákonodárnou ani soudní. Kdežto ve formálním pojetí je kladen důraz na instituce a jejich orgány, které mají působnost a pravomoc řešit veřejné úkoly, ale ty nesmí být přikázány parlamentu nebo soudům. „*Materiální a formální vymezení veřejné správy se zcela nekryjí.*“²

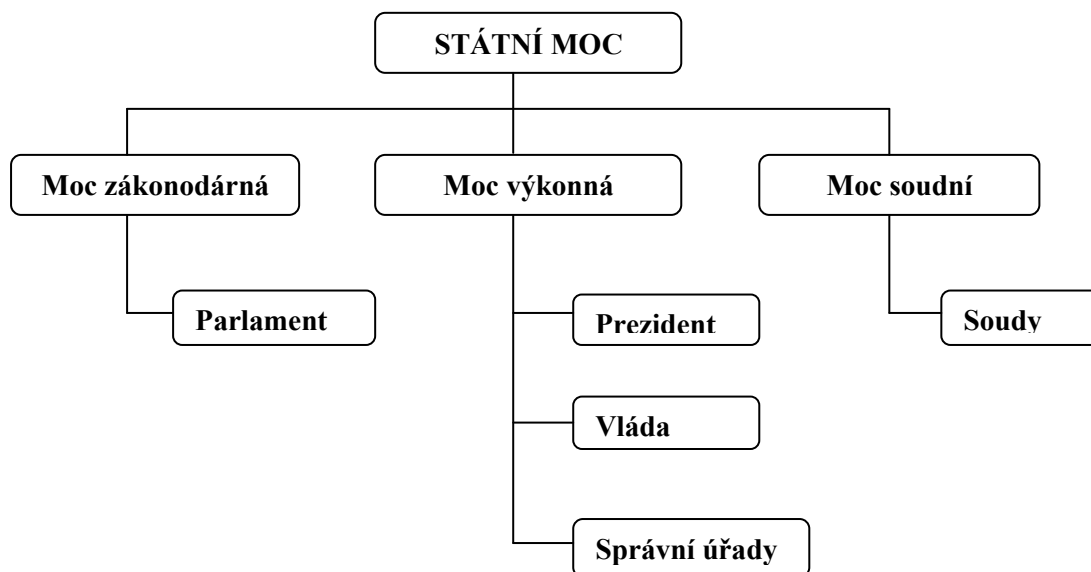
Dále se pro systematiku členění veřejné správy uvádí dva zásadní pohledy. První pohled je členění ve vztahu k základnímu poslání institucí, které je uplatňováno demokratickými principy v řízení státu spolu s mocí zákonodárnou (Parlament), mocí výkonnou (prezident, vláda) a mocí soudní (soudy obecné, správní, ústavní), případně mocí kontrolní (Nejvyšší kontrolní úřad, Národní banka) neboli veřejná správa v širším pojetí. A druhý pohled je členění ve vztahu k principům rozhodování o potřebách občanů a jejich zabezpečení na státní správu a samosprávu neboli veřejná správa v užším pojetí. Znázornění obou pojetí lze vidět na Obr. 2.1 a 2.2.³

¹ Pojem správa je v jazyce českém z etymologického hlediska odvozen z téhož základu jako pojem právo. Výraz spravovat „něco“ je v dnešních dnech nejbližší výrazu řídit „něco“.

² HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo*. (2006, s. 5-7)

³ REKTOŘÍK, J.; ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru* (2003, s. 12, 13)

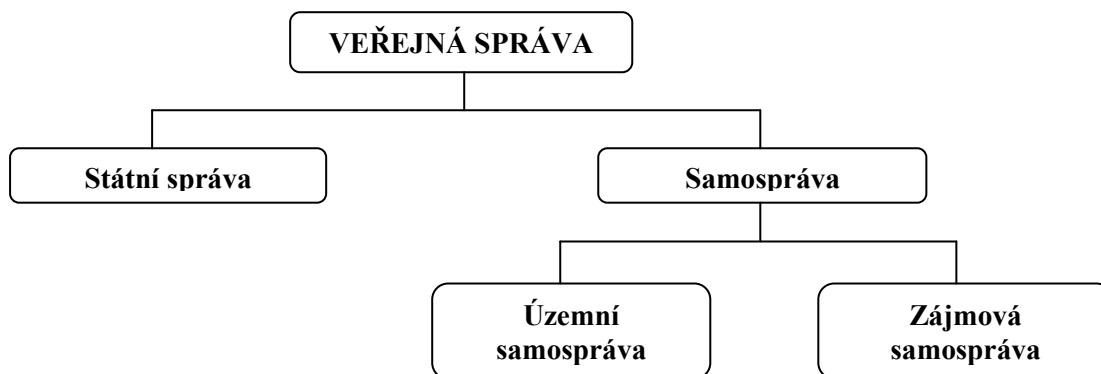
Obr. 2.1 Veřejná správa v širším pojetí



Zdroj: REKTOŘÍK, J.; ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru* (2003, s. 13)

Veřejná správa jako správa veřejných záležitostí ve státě se podle názorů odborníků člení na státní správu, samosprávu a ostatní veřejnou správu⁴.

Obr. 2.2 Veřejná správa v užším pojetí



Zdroj: REKTOŘÍK, J.; ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru* (2003, s. 13)

Státní správu lze vymezit jako organizující a mocensko-ochrannou činnost státu, která je zabezpečovaná ve veřejném zájmu a má hlavně výkonný, podzákonný a nařizovací charakter. Je uskutečňována na základě a v mezích zákonů, právních a tzv. interních předpisů. Projevují

⁴ K porovnání: HORZINKOVÁ, E.; NOVOTNÝ, V. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. (2008, s. 11)

se u ní vztahy nadřízenosti a podřízenosti. Neustále dochází ke změnám organizační struktury.⁵

Státní správu vykonávají orgány buď přímo, nebo nepřímo. Mezi přímé vykonavatele státní správy patří orgány nebo správní úřady státu jako jeho organizační složky (např. vláda, ministerstva, úřady práce apod.) bez právní subjektivity. Nepřímo vykonávají státní správu na základě zákonné delegace jiné subjekty veřejné správy než stát (např. kraje, obce, autorizované zkušebny) prostřednictvím svých orgánů jako přenesenou nebo propůjčenou působnost.⁶

Samospráva je veřejná správa, která je uskutečňovaná veřejnoprávními subjekty nestátního charakteru, ale spolu se státem zabezpečuje správu jako veřejnou správu.

„Samospráva je právo uspořádat a řídit část veřejných záležitostí ve vlastním zájmu a ve vlastní odpovědnosti.“ Na plnění svých úkolů používá své vlastní síly a prostředky. Výkon samosprávy je řízen pouze právními předpisy, z čehož lze vyvodit, že má menší vázanost právem. Ve srovnání se státní správou zde neexistují vztahy nadřízenosti a podřízenosti. Dělí se na územní a zájmovou samosprávu.⁷

Ostatní veřejná správa vykonávaná subjekty, které nelze označit jako samosprávné nebo nesamosprávné. Mezi ně patří například Česká televize, Český rozhlas, Česká tisková kancelář atd. U těchto činností, které provádí, nelze jednoznačně říci, zda jsou delegací státní správy nebo mají charakter specifické správní činnosti. Názory na tuto část veřejné správy jsou různorodé.

2.2 Organizační principy veřejné správy

K základním organizačním principům veřejné správy patří:

- princip centralizace,
- princip decentralizace,

⁵ HORZINKOVÁ, E.; NOVOTNÝ, V. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. (2008, s. 12)

⁶ HENDRYCH, D. *Správní věda – Teorie veřejné správy*. (2009, s. 143-148)

⁷ HORZINKOVÁ, E.; NOVOTNÝ, V. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. (2008, s. 13)

- princip koncentrace,
- princip dekoncentrace,
- princip delegace,
- monokratický princip,
- kolegiální princip,
- princip věcné specializace,
- územní princip,
- princip jmenování, voleb a výběrového řízení,
- princip profesionality a laický princip.

Pojem **centralizace** se používá tehdy, když výlučným subjektem veřejné správy je stát a jeho orgány. Někdy je rozhodovací pravomoc soustředěna u nejvyššího organizačního článku, ale část pravomocí může být delegována i na nižší složky. Existuje tedy soustava vzájemných vztahů, které jsou mezi celkem a jeho částmi a nejvyšší orgán může zasahovat do celé působnosti podřízených orgánů. Pokud rozhodnutí přijímají nejvyšší orgány a ostatní nižší orgány jen přenášejí příkazy a rozhodnutí k místům realizace, tak lze hovořit o centralizaci.

Naopak **decentralizace** je tehdy, když dochází k přenášení části výkonu veřejné správy samotným subjektům odlišným od státu. Neboli že na nižší stupeň řízení je delegováno více odpovědnosti, úkolů a pravomocí.

V praxi se člověk nesetká s čistou centralizací či decentralizací. Vždy se jedná o jejich kombinaci.

V případě principů koncentrace a dekoncentrace se rozlišuje vertikální a horizontální. U **vertikální koncentrace** je pravomoc přiřazena vyšším, popř. nejvyšším orgánům. **Horizontální koncentrace** má tendenci soustředit veškeré funkce na stejné úrovni v menším počtu orgánů nebo v jediném orgánu.

U **vertikální dekoncentrace** dochází k přesunu pravomoci a působnosti na nižší úroveň. To znamená, že na různých úrovních pak existuje vztah nadřízenosti a podřízenosti. Naopak **horizontální dekoncentrace** je rozdělení funkcí na stejné úrovni mezi více orgánů. Neexistuje zde vztah nadřízenosti a podřízenosti, ale součinnosti a spolupráce.

V obsahu **principu delegace** jsou obsaženy principy dekoncentrace a decentralizace, ale to pouze v nejširším pojetí. V užším pojetí jde o pověření osob veřejného práva nestátního charakteru, které plní úkoly veřejné správy nebo jde o pověření osob, které nejsou osobami veřejného práva. Delegaci lze učinit zákonem či na základě zákona. Typickým příkladem delegace je přenesení výkonu státní správy na kraje a obce.

Monokratický princip je využíván ve státní správě, ale i samosprávě. Jde o to, že za správní orgán navenek vystupuje pouze jediná fyzická osoba.

Kolegiální princip je uplatňován převážně v samosprávě, ale i vláda používá tento princip při svém rozhodování. Kolegiální (sborový) orgán tvoří více členů a působnost spolu s pravomocí je svěřena sboru.

Podle charakteru **věcné specializace** mohou mít instituce buďto všeobecnou působnost nebo mohou být specializované. V prvním případě řeší tyto orgány veřejné správy hlavně základní otázky komplexního a koncepčního charakteru a jde o orgány, které jsou často přímo nadřizeny specializovaným správním úřadům a koordinují jejich činnost. V případě druhém se instituce zabývají pouze konkrétními věcmi a úkoly v určitém vymezeném úseku státní správy.

Teritoriální (územní) princip lze definovat jako místní vymezení působnosti příslušného orgánu veřejné správy určitým územím. Existují instituce s celostátní působností, kde patří například ministerstva a územní instituce, které vykonávají působnost jen na části území.

Principy jmenování, voleb a výběrového řízení se uplatňují při ustanovování do funkce. Jmenování se vyskytuje hlavně ve státní správě, volební princip v územní a zájmové samosprávě a výběrové řízení má doporučující povahu provádějící před jmenováním.

Profesionální princip ve veřejné správě znamená, že je správa vykonávána na základě služebního poměru neboli úředníky v pracovním poměru a naopak, o veřejné správě vykonávané osobami, které nejsou ve služebním poměru, je veřejná správa spojena s tzv. **laickým principem**.⁸

⁸ HORZINKOVÁ, E.; NOVOTNÝ, V. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. (2008, s. 20,23)

2.3 Pojetí kontroly ve veřejné správě

Kontrola je jedna z nedílných součástí procesu řízení, takzvaná zpětná vazba, která má ověřit, zda předchozí etapy řídicího procesu byly řádně vykonány. Její podstatou je tedy zjišťování skutečného stavu a jeho hodnocení se stavem, kterého mělo být dosaženo. Veřejná kontrola je součástí řídicích procesů ve veřejné správě.⁹

J. Rektořík uvádí šest základních pojetí kontroly:¹⁰

- informační,
- regulační,
- institucionální,
- represivní,
- motivační,
- výchovné.¹¹

Informační pojetí se používá například u auditu hospodaření obce. Zjišťuje se skutečnost o kontrolovaném objektu, dále zda skutečný stav kontrolované činnosti je v souladu se stavem očekávaným neboli žádoucím. Kontrola v tomto pojetí také objevuje odchylky, zapisuje je a zjišťuje výskyt odchylek.

U **regulačního pojetí** platí to stejné jako u informačního pojetí, ale ještě k tomu odstraňuje nežádoucí odchylky a jedná se o kontrolu se zpětnou vazbou. Regulační pojetí se využívá například při vnitřní kontrole dotačních prostředků obcí nebo jí zřízenou organizační jednotkou či právnickou osobou.

Institucionální pojetí je obdobné jako regulační pojetí, ale je popisováno ve vztahu k instituci, která kontrolu realizuje. Například NKÚ, Česká obchodní inspekce, Česká školní inspekce, Veřejný ochránce práv a mnoho dalších. Toto pojetí tedy říká, kdo, kde a jaká instituce rozhoduje o správném plnění norem či předpisů.

⁹ HALÁSEK, D.; *Veřejná ekonomika*. (2007, s. 194,195)

¹⁰ Kontrola má v lidské společnosti tisíciletou tradici, o čemž svědčí i to, že vychází z latinského contra – proti a rotulus – svitek jako protizápis, protisvitek.

¹¹ REKTOŘÍK, J.; ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru* (2003, s. 24)

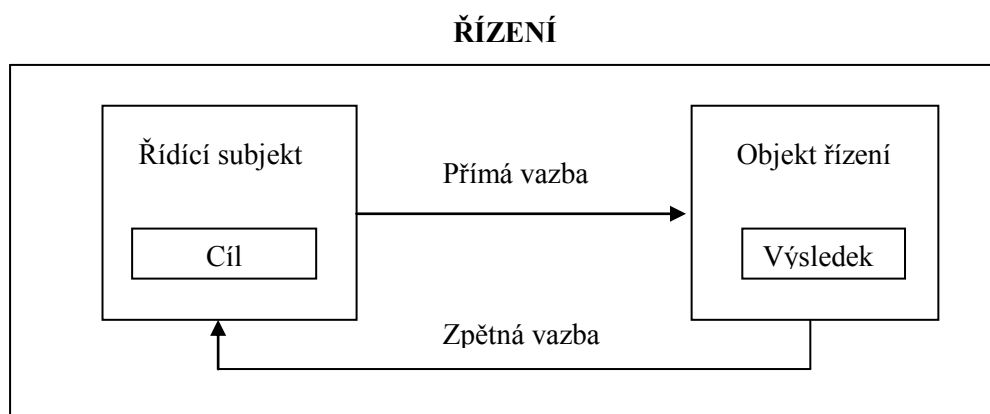
Represivní (negační) pojetí vychází částečně z regulačního pojetí plus vyvozuje represivní důsledky. Například důsledky z kontrol bank a kampeliček, následné odvolání a případné obžalování managementu. Dále vychází z myšlenky, že všechny plány, normy, příkazy atd. jsou správné a jakékoliv odchylky jsou nežádoucí, takže se musí odstranit a z tohoto problému vyvodit důsledky.

Hlavní myšlenkou **motivačního pojetí** je, že kontrola má také zhodnotit vykonanou práci a tím se stát pozitivním faktorem v organizaci, který motivuje zaměstnance ke zvyšování kvality a efektivnosti výkonu funkce.

Výchovné pojetí je úzce spojeno s motivačním pojetím. Subjekt kontroly působí na kontrolovaný objekt jako výchovný činitel a pomocí právních norem jej vychovává k přesnosti, čestnosti a odpovědnosti pro výkon zadané práce.

„U všech pojetí je důležité vybudování zpětné vazby, případně i vazby dopředné (preventivní), potřebné pro dosažení dynamické rovnováhy mezi skutečným a žádoucím stavem podle hesla kdo řídí – kontroluje.“¹² Tyto vazby znázorňuje Obr. 2.3 a Obr. 2.4 a jejich srovnání Obr. 2.5.

Obr. 2.3 Kontrolní systém s přímou zpětnou vazbou

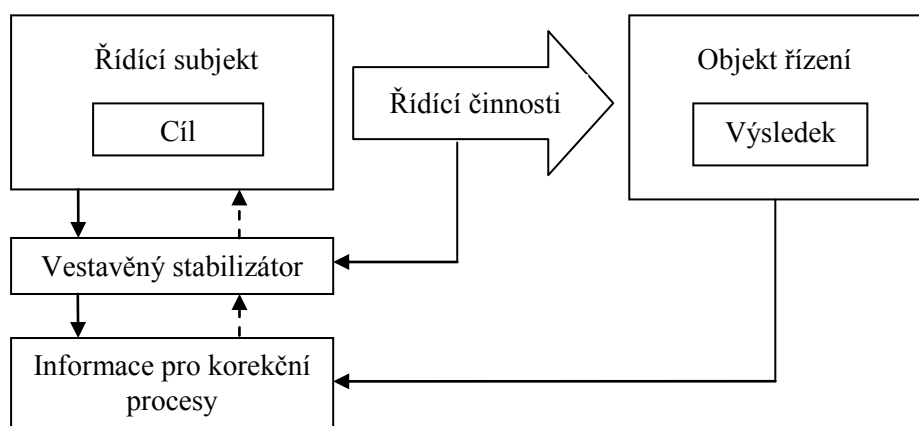


Zdroj: NEMEC, J.; OCHRANA, F.; PAVEL, J.; ŠAGÁT, V. *Kontrola ve veřejné správě*. (2010, s. 13)

Je to nejjednodušší systém. Cíl je definován řídicím subjektem, který je základním prvkem řídicího systému. V tomto případě kontrola definuje stav, který již proběhl.¹³

¹² REKTOŘÍK, J.; ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru* (2003, s. 24, 25)

Obr. 2.4 Kontrolní systém s dopřednou zpětnou vazbou



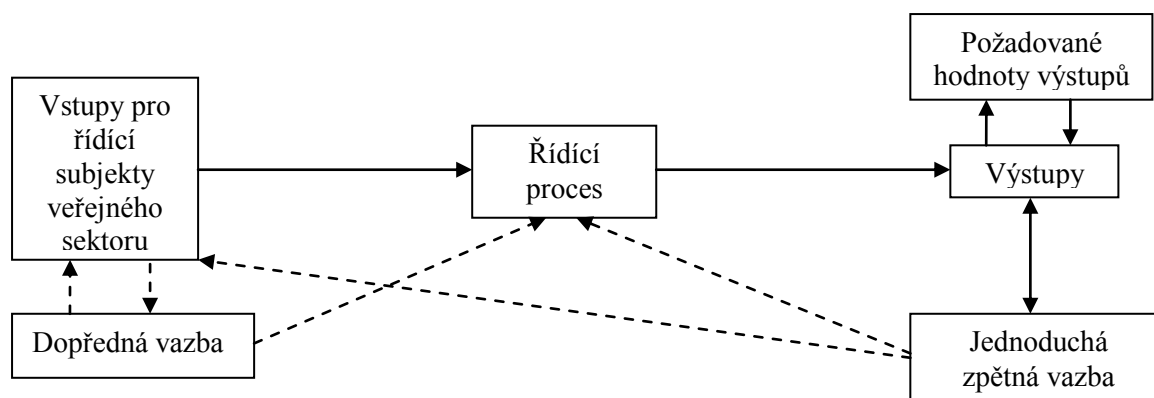
Legenda:

———— tok informací
 ----- korekce

Zdroj: NEMEC, J.; OCHRANA, F.; PAVEL, J.; ŠAGÁT, V. *Kontrola ve veřejné správě*. (2010, s. 14)

Tento způsob zpětné vazby umožňuje průběžné monitorování určeného cíle a jeho ukazatelů s okamžitými (automatickými) korekcemi. Stejně jako v předešlém případě zde hraje hlavní roli řídicí subjekt. Ten určuje cíl řídicí činnosti, zpracovává nebo odpovídá za vypracování variant k dosažení cíle, kalkulaci zdrojů nákladově užitkovou analýzou. Realizační fáze nastává po rozhodnutí o nejvhodnější variantě.¹⁴

Obr. 2.5 Porovnání systému kontroly s jednoduchou zpětnou vazbou a se systémem s dopřednou vazbou



Legenda:

———— informace
 ----- korekce

Zdroj: REKTOŘÍK, J.; ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru* (2003, s. 26)

¹³ NEMEC, J.; OCHRANA, F.; PAVEL, J.; ŠAGÁT, V. *Kontrola ve veřejné správě*. (2010, s. 13)

¹⁴ Tamtéž (2010, s. 14,15)

2.4 Druhy kontrol

„Východiskem kontrolní činnosti jednotlivých stupňů řízení jsou platné normy. Kontrola tak získává různé druhy a formy. Kontroly lze rozlišovat podle různých kritérií. Dále jsou uvedena ta kritéria, která mají obecnou platnost, ale také mají bezprostřední vztah k veřejnému sektoru a veřejné správě.“¹⁵

J. Šebestová rozlišuje kontroly:

- podle subjektu kontroly,
- podle vztahu kontroly k subjektu kontroly,
- podle organizačního vztahu,
- z hlediska místa,
- z hlediska času,
- z hlediska doby trvání,
- z hlediska rozsahu,
- podle vztahu kontroly k podstatě věci,
- podle způsobu vyjadřování (měření) jevů a procesů,
- podle odborného výkonu,
- podle výkonu kontroly z pohledu hierarchické úrovně uspořádání státu,
- veřejná kontrola.¹⁶

Podle subjektu kontroly se rozděluje kontrola na individuální, to je právě tehdy, když kontrolu vykonává pouze jeden subjekt. Když ji vykonává více subjektů, jde o kontrolu koordinovanou. Obě se dále rozdělují na souborné (úplné, vyčerpávající), namátkové (kontroluje se jen část souboru) či výběrové (podle přijatého pravidla výběru).

Podle vztahu kontroly k objektu kontroly existuje kontrola vnitřní a kontrola vnější. Vnitřní kontrola je tehdy, když se působnost kontrolních orgánů vztahuje na jim podřízené a jimi založené nebo zřízené právnické osoby či organizační jednotky. Realizuje ji subjekt kontroly, který je součástí kontrolovaného systému. Naopak u kontroly vnější není žádný vztah podřízenosti kontrolovaného objektu k subjektu kontroly.

¹⁵ ŠEBESTOVÁ, J. a kol. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*. (2008, s. 41)

¹⁶ Tamtéž (2008, s. 42,43)

Podle organizačního vztahu se kontrola člení na vertikální a horizontální. Lze říci, že vertikální kontrolu provádí v základních povinnostech každý vedoucí podle zásady „kdo řídí, kontroluje“ a je také kontrolovaný. Nachází se hlavně v lineárních organizačních strukturách. Horizontální kontrola je považována za kontrolu porovnávací. Realizuje se mezi pracovníky a pracovními kolektivy na stejném stupni řízení.

Z hlediska místa se kontrola dělí na přímou a nepřímou. Do přímé se řadí inspekce, pochůzky po pracovištích, fyzická inventura a do nepřímé patří výkazy, počítačové sestavy, zprávy, porady nebo hlášení.

Z hlediska času existuje kontrola předběžná, průběžná, následná a soustavná. Předběžná kontrola se realizuje ještě před nějakým rozhodnutím. Hodnotí se a srovnávají navrhované varianty a zkoumávají se potřeby. Průběžná kontrola se zaměřuje na současnost, probíhají operativní porady a mezioperační kontroly. Následná kontrola obsahuje rozbor finančních výsledků, účetnictví, kolaudace. U soustavné či nepřetržité kontrole vznikají vysoké náklady a váže velký počet pracovníků.

Z hlediska doby trvání se pojímá kontrola nepřetržitá, občasná a pravidelná, občasná a nepravidelná. U nepřetržité kontroly se jedná o sebekontrolu, automatizaci technologických procesů, centrální energetický dispečink. Občasná, pravidelná kontrola zahrnuje rozbor závěrečných účtů, inventarizaci, měsíční či týdenní porady. Občasnou, nepravidelnou kontrolou se rozumí jednorázová řešení, předávací inventury, přepadová kontrola.

Z hlediska rozsahu se hovoří o kontrole komplexní a dílčí. U komplexní kontroly probíhá rozbor ročních výsledků, analýza účinnosti systému řízení, rozbor zavádění nového výrobku, zhodnocení a rozbor zásob. Mezi dílčí kontrolu se řadí kapacitní rozpočet, kontrola nákladů a výpočet efektivnosti investic.

Podle vztahu kontroly k podstatě věci se kontrola člení na formální a neformální neboli meritorní. Formální kontrola se zaměřuje např. na podpisové oprávnění ve vztahu k delegované pravomoci pracovníka, číselnou správnost, úplnost údajů atd. Cílem této kontroly je vyloučení chyb, které znemožňují další práci s doklady. Řadí se zde i vedení statistiky, matriky, kontrola počítačových programů pro zpracování dokladů apod. Naopak

do činností neformální (meritorní) kontroly spadá věcná správnost, účelnost a hospodárnost jednotlivých operací.

Podle způsobu vyjadřování (měření) jevů a procesů existuje kontrola slovní (verbální), hmotná (naturální) a hodnotová (finanční). Slovní neboli verbální kontrola se používá jako výraz pro příčiny, tendence, závěry či pro hodnocení pracovníků. Hmotnou neboli naturální kontrolu lze vyjádřit fyzikálními jednotkami a to kusy, litry, kilopondy, metry apod. Hodnotová neboli finanční kontrola produkuje přesné a objektivní informace o kontrolovaném objektu. Umožňuje převod jednotlivých jevů a procesů na společné jmenovatele, kterým je například HDP.

Podle odborného výkonu se hovoří o kontrole odborné (profesionální) a laické (občanské). Odborná kontrola je zajišťována odbornými útvary uvnitř organizace nebo odbornými institucemi, které jsou zřízeny zákonem k provádění přesně vymezenému způsobu a zaměření kontrolní činnosti. Oproti tomu laická kontrola je prováděna občansky. Zaměřuje se na činnosti produkované ve veřejné správě. Každý občan má právo, ale také i zároveň povinnost provádět kontrolu věcí veřejných buď přímo sám anebo prostřednictvím svých zástupců ve volených orgánech.

Podle výkonu kontroly z pohledu hierarchické úrovně uspořádání státu se kontrola rozděluje na státní, krajskou (regionální) a obecnou (komunální).

Veřejná kontrola je specifickým druhem kontroly. Její název je odvozen od skutečnosti, že je realizována ve veřejném zájmu. Lidé vykonávající činnost, která podléhá veřejné kontrole, jsou ze zákona zavázáni vytvářet pro veřejnou kontrolu předpoklady, hlavně co se týče zpřístupnění informací na všech rozhodujících úrovních. A tím vzniká problém dělby kontroly mezi kontrolou laickou a profesionální.¹⁷

¹⁷ ŠEBESTOVÁ, J. a kol. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*. (2008, s. 42-44)

2.5 Metody využívané při kontrole

Když se provádí kontrola, tak je velice důležité, aby se využívaly správné metody. Mezi nejčastější využívané metody podle J. Šebestové patří:

- metoda pozorování,
- metoda analýzy a syntézy,
- metoda experimentu,
- metoda indukce a dedukce,
- metoda historická,
- metody statistické,
- metoda modelování,
- metodika komplexní kontroly.¹⁸

Za základní metodu kontrolní činnosti se považuje **metoda pozorování**. Používá se pouze tam, kde je přímé pozorování kontrolovaného subjektu a to v přirozených podmínkách, aby byla zaručena objektivita. Mezi základní chyby kontrolora lze zařadit např. předsudky vůči pozorovanému subjektu, metodologické chyby při pozorování nebo psychický stav pozorovatele. Těchto chyb by se měl samozřejmě kontrolor vyvarovat. Základními prostředky pozorování jsou archy či tabulky, do kterých se zaznamenávají pozorované úkony, procesy, skupiny služeb i vlastnosti pozorovaného pracovníka.

Při kontrole dokumentace jako jsou výkazy, agendy, zprávy, zápisy apod. se používá **metoda analýzy a syntézy**. Analýza hledá v kontrolovaném jevu částečné prvky, znaky a jejich příčinnou souvislost, aby bylo možné charakterizovat funkci daného jevu. A na základě těchto částečných údajů lze složit podstatu celého jevu, což je pak syntéza.

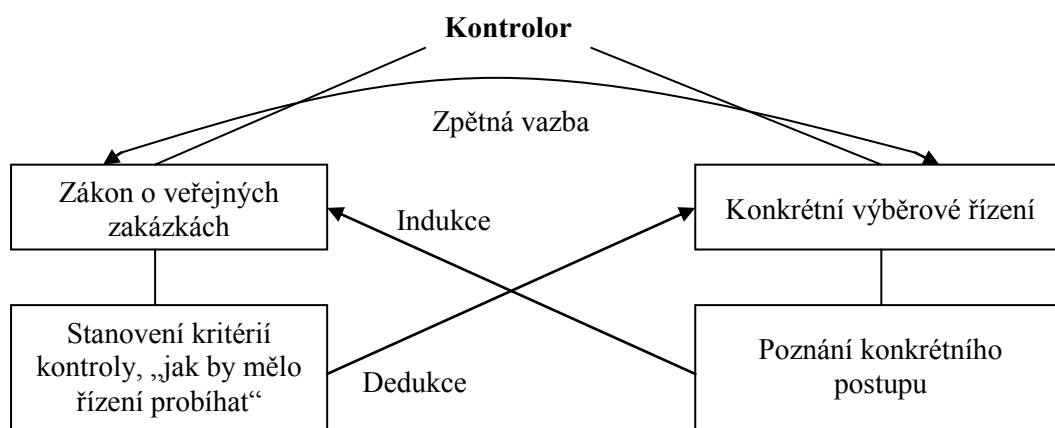
Mezi náročné metody při přípravě i samotné realizaci patří **metoda experimentu**. Využívá se pouze po důkladné rozpracování činnosti kontrolních orgánů.

Při hodnocení jevů a procesů je možno použít i **metodu indukce a dedukce**. Postup od všeobecného ke konkrétnímu neboli vyvození konkrétních závěrů z daných předpokladů se nazývá dedukce. Využívá se tam, kde má kontrolor dostatek statistických údajů a má význam

¹⁸ Tamtéž (2008, s. 47)

u přípravy kontrolní akce. Opakem je indukce, tedy postup od konkrétního ke všeobecnému. Je neoddelitelnou součástí dedukce. Používá se hlavně při vzniku opatření pro růst kvality práce a to v závěru kontroly. Na Obr. 2.6 lze vidět průběh indukce a dedukce na příkladu o veřejných zakázkách.

Obr. 2.6 Indukce x Dedukce



Zdroj: ŠEBESTOVÁ, J. a kol. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*. (2008, s. 48)

K posuzování stavu v historickém vývoji se využívá **metoda historická**. Zkoumá trvalost a přechodnost konkrétních jevů, ze kterých vychází. Kontrolor je povinen hodnotit daný jev v čase a prostoru.

Za hlavní podstatu **statistické metody** lze považovat kvantifikaci kontrolovaných objektů. Když se číselně vyjádří a shrnou na základě grafů či tabulek, tak se stanou objektem pozorování a pomocí metody generalizace se zevšeobecní. Omezení této metody spočívá v tom, že ne všechny kontrolované jevy lze popsat číselně.

Hlubší poznávání kontrolovaných jevů a jejich společných zákonitostí umožňuje **metoda modelování**. Vychází z toho, že je kontrola informační proces a jako proces je pak zkoumána.

Metodika komplexní kontroly se skládá z přípravy, otevření, vlastního průběhu kontroly, zpracování informací, závěru a zhodnocení kontroly. První fáze, fáze přípravná neboli úvodní zahrnuje přípravu, která obsahuje znalost kontrolora a teoretickou přípravu. Měla by začít nejméně dva týdny před začátkem dané kontroly. Kontrolor musí nastudovat materiály z předchozích kontrol a sestavit harmonogram průběhu určité kontroly.

Druhou fází je otevření kontroly. Je dán pevně stanovený harmonogram, kdy kontrolovaný subjekt musí znát rozsah a etapy komplexní kontroly, dále členy kontrolní skupiny, jejich úkoly a pravomoce i termín ukončení kontroly.

Vlastní průběh kontroly je třetí fází. Jde o organizaci kontrolní činnosti na místě. Úkolem je kontrolovat efektivnost práce v dané jednotce, také posuzovat jednotlivé činnosti a porovnávat je s žádoucím stavem, dále pak nacházet odchylky a snažit se zjistit důvody těchto odchylek, hlavně v případě osobní zodpovědnosti za odchylky.

Čtvrtou a také velmi důležitou fází kontroly je zpracování získaných informací, formulace závěrů a opatření k zlepšení situace v dané jednotce. V této fázi dochází k třídění informací a uvádění jednotlivých souvislostí. Vyhotovuje se protokol o výsledku kontroly. Musí v něm být obsaženo označení objektu, předmět kontroly, čas a datum, kdy kontrola proběhla a vyjádření kontrolovaného subjektu k výsledku kontroly. Dále pak v úvodní části jsou vyjmenovány cíle, formy, metody a prostředky kontroly, ve vlastním průběhu kontroly jsou vypsány sledované objekty, zjištěný stav, určení odchylek a finální částí je opatření pro zkvalitnění práce. Nutnou podmínkou je podpis protokolu.

Pátou a také poslední fází je závěr a zhodnocení kontroly. Vedoucí jednotky, kde kontrola proběhla, má povinnost seznámit se s obsahem protokolu a tyto informace předat i svým podřízeným. Vyhotoví se zápis o projednání výsledků kontroly, ve kterém je napsán časový horizont plnění přijatých opatření. Může se vypracovat i dodatek, což je v případě, když se objeví námitky k obsahu protokolu. Závěr kontroly by měl motivovat ke zlepšení a efektivnosti.¹⁹

2.6 Kontrolní systém České republiky

V České republice existuje v dnešní době obdobná struktura kontrolních a auditních institucí jako ve starých členských zemích Evropské Unie. K jejich klasifikaci se používají různá kritéria. Z pohledu kvalifikace se může kontrolní systém členit na dvě základní složky, a to

¹⁹ ŠEBESTOVÁ, J. a kol. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*. (2008, s. 47-50)

na kontrolu laickou a institucionální. Další kritérium je legislativně-institucionální. Z tohoto hlediska rozděluje J. Němec kontrolní systémy na:

- vnitřní kontrolní systém, který provádí orgány veřejné správy,
- vnější kontrolní systém, který provádí Nejvyšší kontrolní úřad, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže a kontrolní výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu,
- státní kontrolu, kterou provádí orgány státní správy,
- veřejnoprávní kontrolu, kterou provádí instituce definované zákonem o finanční kontrole.²⁰

2.6.1 Nejvyšší kontrolní úřad

Nejvyšší kontrolní úřad má povinnost provádět externí audit v České republice. Jeho organizační strukturu, postavení, působnost a činnost upravuje zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu. Je to nezávislý kontrolní orgán, který provádí kontrolu u ministerstev, jiných správních úřadů a státních orgánů, právnických i fyzických osob. Mezi orgány Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen NKÚ) patří prezident NKÚ, viceprezident NKÚ, Kolegium NKÚ a Kárná komora NKÚ.

Prezident NKÚ zastupuje NKÚ navenek a stojí v čele. Ujímá se funkce po složení slibu do rukou prezidenta republiky na devítileté funkční období. Jeho působnosti jsou stanovené zákonem. Mezi ně patří řízení NKÚ, předsedání Kárné komisi a Kolegiu NKÚ. Dále pak překládá Kolegiu návrh kontrolní činnosti a návrh jeho změn, návrh Kárného řádu, návrh rozpočtu a závěrečného účtu rozpočtové kapitoly NKÚ, návrh jednacího řádu Kolegia NKÚ a senátů úřadu, návrh výroční zprávy NKÚ, návrh organizačního a pracovního řádu NKÚ, všechny kontrolní závěry vztahující se ke státnímu závěrečnému účtu a také podněty Poslanecké sněmovny, Senátu a vlády.

Pokud je prezident nepřítomen, zastupuje ho v plném rozsahu **viceprezident NKÚ**. Na návrh prezidenta NKÚ je voleno 15 členů a to Poslaneckou sněmovnou, kteří se stávají členy úřadu. Spolu s kontrolory vykonávají kontrolní činnost.

Prezident, viceprezident a členové NKÚ tvoří **Kolegium**. To schvaluje výroční zprávu, plán kontrolní činnosti, jednací řády Kolegia, senátů NKÚ i Kárný řád, návrh rozpočtu

²⁰ NEMEC, J.; OCHRANA, F.; PAVEL, J.; ŠAGÁT, V. *Kontrola ve veřejné správě*. (2010, s. 90)

a závěrečného účtu NKÚ překládaného do Poslanecké sněmovny, kontrolní závěry, které si stanoví při schvalování plánu kontrolní činnosti nebo které mu nařídí či přikáže prezident NKÚ, kontrolní závěry vztahující se k státnímu závěrečnému účtu. Dále pak rozhoduje o odvolání proti rozhodnutí o námitce proti kontrolnímu protokolu a o námitce podjatosti, jestliže ji vznesla kontrolovaná osoba proti členu NKÚ.

Předmětem kontroly NKÚ je státní majetek, státní rozpočet, poskytnuté zahraniční prostředky ČR, záruky, státní cenné papíry a státní zakázky. Jeho působnost pak spočívá v kontrole hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky, které se vybírají na základě zákona ve prospěch právnických osob (kromě prostředků vybíraných obcemi v jejich samostatné působnosti), dále v kontrole plnění státního rozpočtu, státního závěrečného účtu, hospodaření s prostředky poskytnutými České republice ze zahraničí, vydávání a umořování státních cenných papírů či v kontrole zadávání státních zakázek. Podle zákona NKÚ provádí kontrolu formální a obsahovou, čímž je výkonnostní audit. Jeho podstatou je zkoumání 3E tzn. hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti. Bohužel v zákoně chybí hlavně oprávnění k vykonávání efektivnosti a další problém spočívá v tom, že se v praxi realizuje převážně kontrola formální.

2.6.2 Poslanecká sněmovna Parlamentu

Je jednou z nejvýznamnějších organizací, které vykonávají institucionální kontrolu. Ovlivňuje tok veřejných financí už od začátku, jelikož schvaluje státní rozpočet a rozpočty státních účelových fondů. Schvalování státního rozpočtu se člení do tří čtení. V prvním čtení dochází ke schvalování celkové výše příjmů a výdajů, zároveň tedy i salda rozpočtu. Ve druhém čtení se hovoří o případných pozměňovacích návrzích, ale musí se dodržet určité parametry, které byly schváleny již ve čtení prvním, např. pokud má být určitá položka v rozpočtu zvýšena, tak jiná musí být snížena. A v poslední fázi, ve třetím čtení, se schvaluje výsledná podoba rozpočtu. Během roku Ministerstvo financí ČR pravidelně informuje poslance o čerpání státního rozpočtu. Jakmile skončí rozpočtové období, vláda musí do 30. dubna předložit Poslanecké sněmovně návrh závěrečného účtu, který se už neschvaluje.

Poslanecká sněmovna Parlamentu má dva výbory, které mají důležitou roli při vykonávání kontroly. Je to výbor rozpočtový fungující jako odborný orgán sněmovny a výbor kontrolní, jehož předmětem činnosti je hlavně kontrola účinnosti přijatých nápravných opatření

a projednávání kontrolních závěrů NKÚ. Ale obecně lze říci, že jeho cílem je efektivní nakládání s majetkem státu a zajištění hospodárného čerpání finančních prostředků ze státního rozpočtu.

2.6.3 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Tento úřad je nezávislá instituce, která je dána zákonem č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Provádí nejen aktivity související s antimonopolní politikou, ale také dohlíží na dodržování zákona o veřejných zakázkách. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen ÚOHS) sídlí v Brně. V jeho čele stojí předseda jmenovaný a odvolávaný na návrh prezidenta republiky. ÚOHS je financováno ze samostatné kapitoly státního rozpočtu.

ÚOHS může provést kontrolu veřejné zakázky z vlastní iniciativy nebo díky písemnému návrhu stěžovatele. Ten se buď přímo cítí poškozen protiprávním jednáním zadavatele, takže jde o neúspěšného uchazeče o veřejnou zakázku nebo je to osoba, která má pouze dojem, že došlo k porušení zákona, takže kdokoli. Rozdíl je v tom, že neúspěšný uchazeč musí zaplatit kauci ve výši 1% hodnoty dané zakázky, nejméně však 50 tis. Kč a nejvíce 2 mil. Kč. Pokud bude na straně zadavatele vše v pořádku, tak se kauce stane součástí státního rozpočtu. V opačném případě uloží ÚOHS zadavateli tzv. nápravné opatření (pokud nebyla ještě podepsána smlouva) či pokutu a kauce bude vrácena stěžovateli i s úroky.

2.6.4 Systém finanční kontroly

Systém finanční kontroly v České republice je dán zákonem č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů. Jeho cílem je především zajistit dodržování právních předpisů při hospodaření s nimi, hospodárný, efektivní a účelný výkon veřejné správy, ochranu veřejných prostředků proti nesrovnalostem, rizikům či jiným nedostatkům jako je porušení právním předpisů, neúčelné, neefektivní a nehospodárné nakládání s veřejnými prostředky, dále zajistit, aby vedoucí pracovníci veřejné správy spolehlivě a včas informovali o nakládání s veřejnými prostředky, o prováděných operacích, o jejich průkazném účetním zpracování s cílem účinného usměrňování činnosti orgánů veřejné správy v souladu s danými úkoly.

Systém finanční kontroly lze rozdělit na veřejnoprávní kontrolu, vnitřní kontrolní systém a systém finanční kontroly vykonávané podle mezinárodních smluv. **Veřejnoprávní kontrola** ověřuje, zda byly poskytnuté veřejné finanční prostředky použity na předem daný účel. Člení se na předběžnou, průběžnou a následnou kontrolu vykonávanou ministerstvem financí, finančními úřady a jednotlivými poskytovateli veřejných podpor. **Vnitřní kontrolní systém** pojímá zavedení, udržování a prověřování účinnosti vnitřního kontrolního systému neboli zajišťuje podmínky pro efektivní, účelný a hospodárný výkon veřejné správy a také je schopen identifikovat právní, provozní, finanční i jiná rizika. Dále je jeho součástí řídicí kontrola, což je soubor procesů, které realizují předběžnou, průběžnou a následnou kontrolu provedených opatření v rámci interního auditu. **Systém finanční kontroly vykonávané podle mezinárodních smluv** se zajímá pouze o prostředky poskytnuté subjektům České republiky z mezinárodních organizací např. z rozpočtu NATO či z fondů Evropské unie.

2.6.5 Laická kontrola

Lze ji označit za kontrolu veřejnosti. Díky tomu, že velký objem finančních prostředků je od daňových poplatníků, tak musí mít občané právo vědět, co se s těmito prostředky děje a zda jsou dodržována pravidla hospodářství. To je zaručeno zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Informace jsou poskytovány aktivně nebo pasivně. Aktivním způsobem je míněno zveřejňování informací na svých úřadovnách, sídlech a webových stránkách. Pasivní poskytování informací se zajišťuje na základě žádosti občana České republiky i cizince. Pokud má určitá informace charakter utajovaných skutečností, obchodního tajemství nebo by byl porušen zákon, tak povinnost poskytnout informaci se povinnému subjektu ruší.

2.6.6 Kontrola na úrovni samospráv

Na úrovni samosprávy jsou dvě hlavní veřejnoprávní korporace, kraje a obce. Zastupitelstvo zřizuje jako své kontrolní instituce výbory, které se usnáší nadpoloviční většinou a předsedou je vždy člen zastupitelstva. Vždy musí zřídit jak kontrolní, tak finanční výbor. Kontrolní výbor obce kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory a obecním úřadem na úseku samostatné působnosti, plnění usnesení zastupitelstva obce, rady obce a plní další

kontrolní úlohy, kterými je pověřil zastupitelstvo obce. Finanční výbor kontroluje hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce.²¹

Podle J. Rektořika patří mezi základní instituce kontrolního systému v ČR také:

- Český úřad bezpečnosti práce (dnes Státní úřad inspekce práce),
- Česká obchodní inspekce,
- Všeobecný ochránce práv,
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost,
- Ústavní soud,
- Státní inspekce, dozor, zkušebnictví.²²

²¹ NEMEC, J.; OCHRANA, F.; PAVEL, J.; ŠAGÁT, V. *Kontrola ve veřejné správě*. (2010, s. 90-103)

²² REKTOŘÍK, J.; ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru* (2003, s. 32-35)

3 STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE V OPAVĚ

Státní úřad inspekce práce (dále jen SÚIP) vznikl 1. července 2005 jako kontrolní orgán na úseku ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek. SÚIP řídí osm oblastních inspektorátů práce (dále jen OIP), mezi které patří OIP Hlavní město Praha, OIP Středočeský kraj, OIP Plzeňský a Karlovarský kraj, OIP Jihočeský kraj a Vysočina, OIP Královéhradecký a Pardubický kraj, OIP Ústecký a Liberecký kraj, OIP Moravskoslezský a Olomoucký kraj, OIP Jihomoravský a Zlínský kraj. Sídlo se nachází v Moravskoslezském kraji a to ve statutárním městě Opavě. SÚIP je řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí a jeho činnost je dána zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. SÚIP a OIP jsou správními orgány. Dislokaci a akční teritorium OIP lze vidět v příloze 1.²³

3.1 Historie státní kontroly nad bezpečností práce

Již za vlády krále Václava II. vznikl zvláštní horní zákon pro Kutnou Horu, což bylo na přelomu 13. a 14. století. Obsahoval pravidla zabývající se technickými náležitostmi podzemních pracovišť, odvodňováním, větráním, osvětlením a také probíhala kontrola dodržování těchto pravidel. Stal se nejuznávanějším zákoníkem, který byl přeložen i do jiných evropských jazyků.

V době rozvoje průmyslové výroby byl v roce 1811 vydán všeobecný občanský zákoník, podle kterého musel zaměstnavatel pečovat o ochranu života a zdraví svých zaměstnanců. Dále od roku 1852 platil trestní zákon č. 117 říšského zákoníku, kde byly uvedeny tresty za nedodržení předpisů pro provoz parních strojů a parních kotlů. V roce 1858 vznikl „Živnostenský řád“ (zákon č. 22/1858 ř. z.) a v roce 1883 byli ustanoveni živnostensští inspektoři jakožto státní úředníci, kteří kontrolovali, zda zaměstnanci i zaměstnavatelé dodržují dané předpisy.

Velké právní úpravy v oblasti bezpečnosti práce proběhly v období rozvoje kapitalizmu. V roce 1921 byl vypracován návrh zákona o inspekci práce, protože se působnost inspekce

²³ <http://www.suip.cz/o-nas/zakladni-udaje/>

nevztahovala na všechny podniky. Pak mohli inspektoři kontrolovat podniky bez ohledu na jejich druh či velikost a to do roku 1951.

V roce 1938, v období první republiky, byl přijat základní předpis upravující bezpečnost práce. Šlo o vládní nařízení č. 41/1938 Sb., o ochraně života a zdraví pomocných dělníků. Bezpečnost při práci zaměstnancům a učňům zajišťoval zákon č. 67/1951 Sb. a zákon č. 51/1954 Sb. pojednával o bezpečnosti práce u jednotlivě hospodařících rolníků a v jednotných zemědělských družstvech. Všechny tři byly zrušeny a nahrazeny zákonem č. 65/1961 Sb., o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Ale i ten byl nahrazen zákonem č. 65/1965 Sb., zákoníkem práce.

Kvůli stále vysoké pracovní úrazovosti byl založen nový nezávislý orgán – státní odborný dozor nad bezpečností práce a vznikl tak zákon č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce. V květnu 1969 byl v Praze zřízen Český úřad bezpečnosti práce. Ten spolu s Českým báňským úřadem vydal vyhlášku č. 151/1969 Sb., která zařízení se pokládají za vyhrazená technická zařízení, jelikož může dojít ke zvýšenému ohrožení života, zdraví či majetku. A také zřídil 9 inspektorátů pomocí vyhlášky č. 18/1969 Sb. Jejich sídlem byla krajská města, až na jednu výjimku (Opava).

Pro současné řešení tzv. státní kontroly nad bezpečností práce mělo velký význam přijetí zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, s účinností od 1. 7. 2005, díky kterému došlo k několika změnám. Mezi ně patří zrušení Českého úřadu bezpečnosti práce a vznik Státního úřadu inspekce práce se sídlem v Opavě, zrušení inspektorátů bezpečnosti práce a vytvoření oblastních inspektorátů práce, rozšíření kontrolních pravomocí o komplexní kontroly dodržování povinností vyplývajících z pracovněprávních předpisů, zvýšení horní hranice pokut, jež se zvedla z 500 000 Kč na 2 000 000 Kč a přesné vymezení skutkových podstat přestupků a správních deliktů, za které mohou být pokuty uloženy.²⁴

²⁴ Inspekce práce v České republice. MPSV 2009. (s. 9-17)

3.2 Současná legislativní východiska v oblasti inspekce práce

Hlavním právním pramenem v oblasti inspekce práce je zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, který upravuje zřízení a postavení orgánů inspekce práce jako kontrolních orgánů na úseku ochrany pracovních podmínek a pracovních vztahů, práva a povinnosti při kontrole, příslušnost a působnost orgánů inspekce práce a také sankce za porušení daných povinností. Dalším je zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole. Zákon č. 174/1968 Sb. se věnuje problematice státního odborného dozoru nad bezpečností práce.

Zákon č. 262/2006 Sb. upravuje právní vztahy, které vznikají při výkonu závislé práce mezi zaměstnavateli a zaměstnanci tzv. pracovněprávní vztahy, dále vztahy kolektivní povahy a právní vztahy před vznikem pracovněprávních vztahů. Zákon č. 309/2006 Sb. navazuje na zákoník práce a obsahuje další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti či poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy.

V zákoně č. 59/2006 Sb. je psáno o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky. Zákon č. 500/2004 Sb. upravuje postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, fyzických a právnických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy. V souladu s tímto zákonem ukládají orgány inspekce práce pokuty za spáchání správních deliktů a přestupků uvedených v zákoně o inspekci práce a to zaměstnavatelům, tj. fyzickým a právnickým osobám, když dojde k porušení povinností vyplývajících z pracovních vztahů a dodržování bezpečnosti práce.²⁵

Důležitými vyhláškami jsou například vyhláška ČÚBP a ČBÚ č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektronice, ve znění vyhlášky č. 98/1982 Sb., vyhláška ČÚBP č. 91/1993 Sb., k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakových kotelnách, vyhláška ČÚBP č. 85/1978 Sb., o kontrolách, revizích a zkouškách plynových zařízení, ve znění nařízení vlády č. 352/2000 Sb., vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů a mnoho dalších.

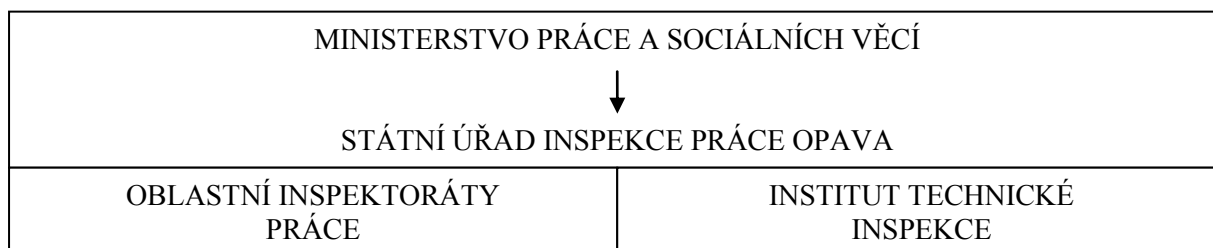
²⁵ <http://www.suip.cz/o-nas/legislativa/>

Velmi důležitá jsou pro činnost SÚIP také nařízení vlády například č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, dále nařízení vlády č. 148/2006 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, nařízení vlády č. 592/2006 Sb., o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti, nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí atd.²⁶

3.3 Orgány inspekce práce

V České republice patří mezi orgány inspekce práce Státní úřad inspekce práce v Opavě, oblastní inspektoráty práce a institut technické inspekce. Tento systém je řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí. Strukturu lze vidět na Obr. 3.1.

Obr. 3.1 Organizační systém inspekce práce



Zdroj: Inspekce práce v České republice. MPSV 2009.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) vzniklo 1. července 1990 zákonem České národní rady č. 203/1990 Sb., o změnách v organizaci a působnosti ministerstev České republiky jako ústřední orgán státní správy. Jeho působnost je vymezena v § 9 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČSR, ve znění pozdějších předpisů. MPSV je ústředním orgánem státní správy pro pracovněprávní vztahy, kolektivní vyjednávání, zaměstnanost a rekvalifikaci, bezpečnost práce, mzdy a jiné odměny za práci, nemocenské pojištění, nemocenské zabezpečení, důchodové zabezpečení, sociální péči, péči o rodinu a děti, péči o pracovní podmínky žen a mladistvých, právní ochranu

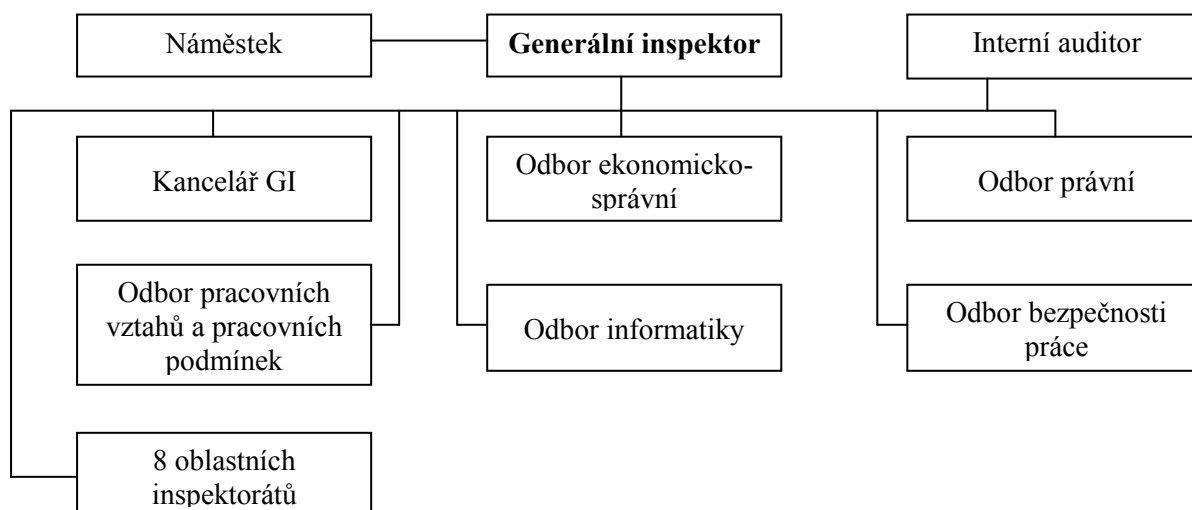
²⁶ Inspekce práce v České republice. MPSV 2009. (s. 72-75)

mateřství, péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc, a pro další otázky mzdové a sociální politiky. V současné době stojí v čele ministr Dr. Ing. Jaromír Drábek.²⁷

MPSV zřizuje organizační složky státu, kde se řadí Státní úřad inspekce práce, Úřad práce ČR, Česká správa sociálního zabezpečení a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. Dále zřizuje ostatní organizační složky státu, kam patří Ústav sociální péče pro tělesně postiženou mládež v Brně – Králově Poli, Ústav sociální péče pro tělesně postiženou mládež Zbůch, Ústav sociální péče pro zrakově postižené v Brně a Diagnostický ústav sociální péče v Tloskově. Je zřizovatelem i příspěvkových organizací např. Ústav sociální péče pro tělesně postižené Hrabyně, Technická inspekce České republiky atd.²⁸

Státní úřad inspekce práce sídlí ve statutárním městě Opavě, která se nachází v Moravskoslezském kraji. V čele stojí generální inspektor. V současné době jím je Mgr. Ing. Rudolf Hahn, kterého jmenoval ministr práce a sociálních věcí. Jemu je dále podřízen odbor ekonomicko-správní, odbor právní, odbor bezpečnosti práce, odbor pracovních vztahů a pracovních podmínek, odbor informatiky, kancelář generálního inspektora a interní auditor. Tyto odbory řídí osm oblastních inspektorátů, které vykonávají kontrolní činnost podle své působnosti. Generálního inspektora zastupuje náměstek. Organizační strukturu znázorňuje Obr. 3.2.²⁹

Obr. 3.2 Organizační struktura Státního úřadu inspekce práce



Zdroj: Inspekce práce v České republice. MPSV 2009. (s. 22)

²⁷ <http://www.mpsv.cz/cs/3359>

²⁸ <http://www.mpsv.cz/cs/3383>

²⁹ Inspekce práce v České republice. MPSV 2009. (s. 21,22)

SÚIP řídí osm **oblastních inspektorátů práce**. V čele každého oblastního inspektorátu stojí vedoucí inspektor, který je jmenován po projednání s ministrem práce a sociálních věcí i generálním inspektorem. OIP jsou orgány státní správy, jejichž činností je kontrola dodržování povinností plynoucích z pracovněprávních předpisů včetně předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Hlavním cílem není represe, ale prevence. Snaží se o existenci takových pracovních podmínek, při kterých nebude docházet k pracovním úrazům, haváriím technických zařízení či nemocem z povolání. A pokud k nim dojde, aby byli co nejlépe připraveni na zdolání následků. Mezi další jejich základní úkoly patří konzultační, poradenská a osvětová činnost. OIP se také řídí zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.³⁰

Základním účelem institutu **Technické inspekce** je státní odborný dozor nad bezpečností vyhrazených technických zařízení. Předmětem činnosti je podání odborných a závazných stanovisek o tom, jestli jsou dodrženy veškeré stanovené požadavky bezpečnosti technických zařízení a to při projektování, montáži, výrobě, konstrukci, obsluze, provozu, údržbě, opravách i revizi. Dále potvrzuje úspěšné výsledky zkoušek, kterými se ověřuje, zda technická zařízení a materiály splňují požadavky daných předpisů. Také prověřuje odbornou způsobilost fyzických osob i organizací a vydává jim osvědčení, zpracovává odborné studie a posudky, provádí poradenskou a konzultační činnost, mimoškolní výchovu a vzdělání, poskytuje služby v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pořádá odborné kurzy a školení. V čele stojí ředitel, kterým je v současné době Ing. Oldřich Kűchler.³¹

3.4 Kompetence orgánů inspekce práce

Státní úřad inspekce práce a jemu podřízené oblastní inspektoráty jsou oprávněni vykonávat kontrolu nad dodržováním zákonem stanovených povinností zaměstnavatelům. Ty vyplývají z právních předpisů, které zajišťují bezpečnost práce, provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a provozu určitých technických zařízení, dále kontrolují povinnosti v pracovněprávních vztazích, v oblasti týkající se odměňování zaměstnanců, platu, náhrady mzdy nebo výdajů zaměstnancům. Také řeší problematiku zaměstnání žen, mladistvých i zaměstnanců pečujících o děti či osobu, která je závislá

³⁰ <http://www.suip.cz/o-nas/zakladni-udaje/>

³¹ <http://www.iti.cz/Portals/0/Dokumenty/ZrizList.pdf>

na pomoci jiné fyzické osoby. Dohlíží nad dodržováním vnitřních předpisů a kolektivních smluv v úsecích, které upravují individuální pracovněprávní nároky zaměstnanců.

Inspektoři vlastní průkazy, které jsou dostatečným dokladem o pověření k výkonu kontrolní činnosti. Tou se myslí oprávnění činit kontrolu podle zákona o inspekci práce, bezplatně vstupovat do zařízení, objektů, výrobních procesů kontrolovaných osob a získávat při tom pravdivé a úplné informace o zjišťovaných skutečnostech. Mají právo nahlédnout do originálních dokladů, písemností, záznamů dat atd. a také si opatřit jejich výpisy či kopie, odebírat k rozboru nezbytně nutné množství vzorků materiálu, výrobků nebo látek, ale pouze s písemným potvrzením. Mohou klást různé dotazy zástupcům pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zaměstnancům i zástupcům příslušného odborového orgánu.

Inspektorům také náleží pravomoc zakázat používání materiálu, látek, pracovních prostředků, zařízení, pracovních či technologických postupů, objektů a pracovišť, které ohrožují bezpečnost zaměstnanců a to až do doby odstranění závad. Termín odstranění nedostatků určují taktéž inspektoři. Jestliže není termín dodržen nebo porušení povinností je velmi závažné, tak mohou udělit pokutu ve výši až 2 miliony Kč.³²

SÚIP a OIP naopak nepřísluší řešit provozování obchodní činnosti, požární bezpečnost, hygienu práce, jadernou bezpečnost, činnosti prováděné hornickým způsobem, ochranu životního prostředí nebo provozování letecké, kolejové a lodní dopravy. Taktéž se nevěnují problémům týkající se plateb sociálního a zdravotního pojištění, průměrného výdělku, dávek pomoci v hmotné nouzi, nelegálního zaměstnání či ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele. Těmito záležitostmi se zabývají samostatné kontrolní úřady.

Pokud se zaměstnanec domnívá, že zaměstnavatel nedodržuje pracovněprávní předpisy, může osobně přijít na oblastní inspektorát práce v poradenský den, poslat elektronickou poštou svůj dotaz nebo písemně, ústně či telefonicky podat podnět k provedení kontroly. O vyhodnocení závažnosti podnětu a stanovení termínu případné kontroly rozhoduje příslušný oblastní inspektorát práce.³³

³² Inspekce práce v České republice. MPSV 2009. (s. 17-20)

³³ http://www.suip.cz/_files/suip-180a81ff9043144a62ec7eab247dacc2/kompetence_ip_leden_2011.pdf

Do kompetence SÚIP spadá také vydávání publikací např. Bezpečnost práce v lesnictví, Bezpečnost práce v zemědělství, Používání chemických látek ve vodárenství, Používání chemických látek v čerpacích stanicích pohonných hmot a další.³⁴

Generální inspektor je členem Rady vlády pro BOZP a komise BOZP při Radě pro hospodářskou a sociální dohodu, což je velice důležité pro spolupráci s ostatními orgány. SÚIP spolupracuje s mnoha orgány a institucemi, kde patří například Česká obchodní inspekce, Česká školní inspekce, Český báňský úřad, Drážní úřad a Drážní inspekce, hasičské záchranné sbory, Hospodářská komora ČR, Institut státní správy, Institut výchovy bezpečnosti práce, krajské hygienické stanice, odborové centrály, orgány samosprávy, Policie ČR, profesní cechy a sdružení, Rada hospodářské a sociální dohody, Rada vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, úřady práce, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava – Fakulta bezpečnostního inženýrství, střední a vysoké školy v regionech, Výzkumný ústav bezpečnosti práce a spousta dalších.³⁵

3.5 Zásady bezpečnosti práce na vybraných pracovištích

Na administrativním pracovišti by měl zaměstnanec dbát nejen o svou vlastní bezpečnost a své zdraví, ale také o bezpečnost a zdraví ostatních fyzických osob, kterých se jeho jednání týká. Při obsluze elektrických spotřebičů by neměl provádět činnosti, na které nemá dostatečnou elektrotechnickou kvalifikaci. Kabely musí být bezpečně umístěny a při odchodu z pracoviště nesmí být elektrické spotřebiče zapojeny do zdroje elektrického proudu. Pokud se na pracovišti nachází kuchyňka, ve které jsou umístěny plynové spotřebiče, musí být zajištěno dobré větrání. Musí být respektován požadavek na zajištění únikových východů, cest a dopravních komunikací. Pracovní místo by mělo být dobře osvětleno. S tím souvisí i správné umístění obrazovky, klávesnice, vhodná konstrukce pracovního sedadla a celková fyziologická pracovní poloha. Během práce u počítače je dobré zároveň vykonávat i jinou činnost nebo alespoň musí být dodržena bezpečnostní přestávka. Zaměstnanci nesmí na svých pracovištích kouřit podle zákona č. 379/2005 Sb. a naopak jejich povinností je se účastnit školení o bezpečnosti práce a stanovených lékařských prohlídek.³⁶

³⁴ <http://www.suip.cz/publikace/>

³⁵ Inspekce práce v České republice. MPSV 2009. (s. 43,44)

³⁶ http://www.suip.cz/_files/suip-7fc92557a8b117ef160575a59dca6470/zasady_administrativni_pracoviste.pdf

Při práci u obráběcích strojů na kov je nutné, aby byl pracovník seznámen s platnými právními předpisy, bezpečnostními požadavky a návodem k obsluze stroje, ale zároveň může pracovat jen u takového, ke kterému byl přidělen. Za porušení bezpečnostních předpisů je považováno úmyslné vyřazování ochranných a bezpečnostních zařízení z činnosti. Zaměstnanec musí mít pevnou koženou pracovní obuv, pracovní kalhoty a blůzu nebo kombinézu. Naopak nesmí mít lehkou plátěnou obuv, otevřené sandály, plášť, zástěru, šálu, řetízky, prstýnky či hodinky. Každé poškození nebo závadu na stroji musí obsluhující ihned nahlásit svému nadřízenému.

Před zahájením práce na stroji je obsluhující povinen poznat pravý stav stroje, přezkoušet jeho části jakou jsou ochranná, spouštěcí a vypínací zařízení, dále zkontrolovat, zda jsou ovládací páky ve správných polohách, přezkoumat funkci upínacího zařízení, zvolit správný nástroj, ověřit jeho opotřebení a upnutí, nastavit ochranná zařízení do činné polohy, pokud charakter práce vyžaduje jejich použití a u číslicově řízených strojů přezkontrolovat základní funkce podle dodaného testovacího programu.

Během provozu stroje pracovníkovi náleží povinnost zastavit vřetenem stroje, pokud vyměňuje nástroje, obrobky, měří nebo kontroluje jakost povrchu. Dále do upínacího zařízení může upínat jen takové předměty, pro které je to dáno a jejichž velikost i tvar zaručují dokonalé upnutí. Jestliže hrozí při upnutí či výměně obrobků a nástrojů nebezpečí pořezání a popálení rukou, mohou se použít ochranné rukavice, ale stroj nesmí být zapnut, protože může dojít k zachycení rukavice. Pokud se vyměňují těžší obrobky, přípravky a upínací zařízení, tak je nutné použít zdvihací zařízení. V případě neexistence ochranného zařízení stroje proti odletujícím třískám je potřebné užít ochranné brýle nebo obličejové štítky. A také se používá čepice či šátek, když hrozí zachycení vlasů.

Po skončení směny je zaměstnanec povinen dát pracoviště do původního stavu, hlavně odstranit ze stroje zbytky materiálu, třísky, prach, řezné kapaliny atd., vrátit pracovní a ochranné pomůcky, nářadí, zpracovaný materiál, nástroje, měřidla na svá místa a použité čisticí pomůcky uklidit do kovových nádob s víky, aby nedošlo k samovznícení.³⁷

³⁷ http://www.suip.cz/_files/suip-f912c0d8f88588fbbb47d22b50598e75/zasady_obrabeci_stroje.pdf

V potravinářském průmyslu je důležité, aby pracovník dbal nejen o svou vlastní bezpečnost a své zdraví, ale také o bezpečnost a zdraví ostatních fyzických osob, kterých se jeho jednání týká. Je mu dovoleno vykonávat činnosti a pracovat se zařízením, pro které má zdravotní způsobilost a kvalifikaci. Naopak je povinen dodržovat požadavky předpisů zajišťující bezpečnost a ochranu zdraví při práci, zásady bezpečného chování na pracovišti, zásady provozní a osobní hygieny, stanovené technologické a pracovní postupy. Při práci musí zaměstnanci využít jen dané a čisté osobní ochranné pracovní prostředky. Nesmí otevírat ochranné kryty pohybujících se částí na stroji za jeho chodu. Veškeré mytí a čištění stroje se koná jen při jeho vypojení z elektrické sítě a pracovník musí být seznámen s vlastnostmi jednotlivých chemických prostředků, které používá. Jestliže vstupuje do cisteren, nádrží či zásobníků, tak jedinečně v přítomnosti další osoby. Zaměstnanci jsou povinni účastnit se školení o bezpečnosti práce a stanovených lékařských prohlídek.³⁸

3.6 Program „Bezpečný podnik“

Tento program byl vyhlášen Českým úřadem bezpečnosti práce spolu s Ministerstvem práce a sociálních věcí již v prosinci 1996 i díky chystanému vstupu České republiky do EU, kde bylo podmínkou přijmout určitou legislativu a provozovat ji v praxi. Dnes se na vyhlášení podílí Státní úřad inspekce práce. Cílem programu je zvýšení úrovně bezpečnosti práce v podnicích, zavádění efektivního systému podnikového řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a pomoc podnikům splnit požadavky české legislativy a směrnic EU. Ale je nutno zdůraznit, že program „Bezpečný podnik“ slouží především k prevenci. Je založen na principu neustálého zlepšování, na spolupráci zaměstnanců s vedením podniku při zvyšování úrovně bezpečnosti práce, na integraci řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci s ostatními řídicími strukturami podniku a zavedení efektivního modelu řízení BOZP.

Do programu může vstoupit kdokoli, avšak pokud splní veškerá kritéria, jež budou bezplatně prověřena orgány inspekce práce. Z čehož vyplývá, že záleží jen na vedení podniku, zda bude dodržovat určité zásady a tím si zlepšovat svou pozici na trhu. Zapojení do programu znamená pro podnik respektovat nejen české předpisy, ale i požadavky, které jsou v ostatních zemích Evropské unie. V oblasti BOZP se v současnosti řadí mezi nejuznávanější

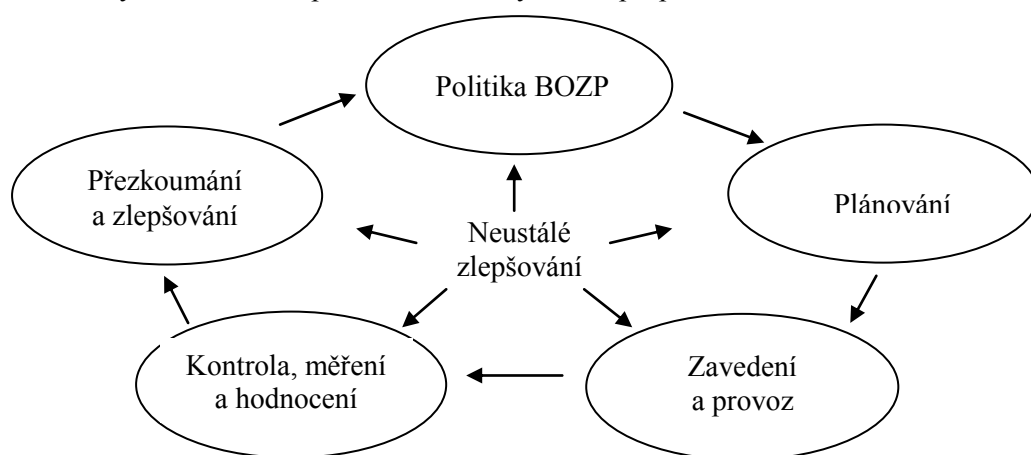
³⁸ http://www.suip.cz/_files/suip-e38682a186e5842c301586da74014bc3/zasady_potravinarsky_prumysl.pdf

dokument OHSAS 18001 a příručka ILO-OSH 2001. Dále program uplatňuje systémové normy jakosti ČSN EN ISO 14001:2001 a ČSN EN ISO 9001:2001.³⁹

Než se podnik rozhodne podat žádost u místně příslušného oblastního inspektorátu práce, měl by si vytvořit interní audit, jenž se postará o zodpovězení otázek z kontrolního seznamu obsaženém v příručce týkajícího se daného subjektu a pokud je na některou z otázek záporná odpověď, musí provést taková opatření, aby došlo k nápravě. Potom může žádat o kontrolu nutnou k vydání osvědčení „Bezpečný podnik“.

Posléze je vytvořena skupina inspektorů z místně příslušného OIP, kteří v právním subjektu kontrolují nejen dokumenty, ale také systémové požadavky programu a zda jsou v praxi správně uplatňovány. To může trvat několik týdnů, ba měsíců. Záleží na velikosti a složitosti podniku. Pokud je vše v pořádku a nejsou nalezeny žádné nedostatky, oblastní inspektorát to oznámí Státnímu úřadu inspekce práce spolu s doručením udělit tomuto právnímu subjektu osvědčení „Bezpečný podnik“. K předání osvědčení dochází většinou v dubnu a říjnu. Osvědčení předává ministr práce a sociálních věcí. Nedokazuje pouze to, že je systém řízení BOZP zaveden, ale také že je v praxi funkční. Osvědčení má platnost pouze tři roky, během kterých musí vnitřní audit provádět každoročně komplexní kontroly a také chodí namátkově kontrola z oblastního inspektorátu práce. Po skončení platnosti musí celý proces proběhnout znovu. Proces je znázorněn na Obr. 3.3 a logo programu „Bezpečný podnik“ v příloze 2.⁴⁰

Obr. 3.3 Systém řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci



Zdroj: Inspekce práce v České republice. MPSV 2009. (s. 56)

³⁹ Inspekce práce v České republice. MPSV 2009. (s. 53,54)

⁴⁰ http://www.suip.cz/_files/suip-75d7b245b7d6a3d7cbe08ae03a1669a9/program_bezpecny_podnik.pdf

4 HODNOCENÍ KONTROLNÍ ČINNOSTI STÁTNÍHO ÚŘADU INSPEKCE PRÁCE V OPAVĚ

Kontrolní činnost SÚIP se uskutečňuje na základě schválených kontrolních akcí pro daný rok, na základě analýz pracovní úrazovosti a na základě podaných podnětů. Kontrolní akce schvaluje Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Realizované kontrolní akce jsou každoročně vyhodnocovány v souladu s ustanovením § 4 odst. 2 zákona o inspekci práce.

Program kontrolních akcí se skládá z hlavních kontrolních úkolů, které mají celostátní charakter a na jejich plnění se podílí oblastní inspektoráty. Další úkoly si stanoví oblastní inspektoráty práce ve svých programech činnosti samy a to podle specifik jednotlivých regionů a také na základě přijatých podnětů, které plní v rámci své regionální působnosti. Uskutečňují i jiné činnosti v rozsahu svých kompetencí, které jim ukládá zákon o inspekci práce.

Tato kapitola se bude zabývat kontrolními činnostmi SÚIP, které vykonávají na základě podnětů, jelikož je to dost početná oblast. Kontroly jsou porovnávány za roky 2006 – 2009. Začíná rokem 2006 z důvodu, že v květnu roku 2005 došlo ke změně a to takové, že zanikl Český úřad bezpečnosti práce sídlící v Praze a vznikl Státní úřad inspekce práce v Opavě. Končí rokem 2009, protože SÚIP, jako mnoho dalších úřadů, zpracovává svou roční souhrnnou zprávu o výsledcích kontrolních akcí až v druhé polovině roku, tedy v tuto chvíli ještě není dokončená.

4.1 Rok 2006

Na základě priorit Evropské unie, analýzy stavu BOZP v jednotlivých oblastech činnosti, obsahů podnětů a pracovní úrazovosti v ČR byl před začátkem roku schválen program kontrolních akcí, podle kterého inspektoři během roku 2006 prováděli kontroly. Nevykonávaly se jen naplánované kontroly, ale také tzv. mimořádné, které se uskutečnily na základě podnětů, vyšetřování okolností a příčin vzniku nehodových událostí, hlavně pracovních úrazů. Tento druh kontrol je velmi důležitým podkladem pro hodnocení

preventivních kontrolních akcí. Pozornost byla tedy věnována hlavně do oblastí, ve kterých se vyskytuje největší úrazovost a cílem bylo snížení vysokého počtu závažných a smrtelných úrazů či nemocí z povolání.

K 31. 12. 2006 pracovalo pro SÚIP a OIP 569 zaměstnanců a to bez pomocného a obslužného personálu. Z toho bylo 63 vedoucích zaměstnanců – 41 mužů, 22 žen a 339 inspektorů realizujících kontrolní činnost u subjektů – 237 mužů, 102 žen. Na inspektory byly kladeny větší nároky v odborné a právní připravenosti, jelikož už byl plně uplatňován zákon o inspekci práce. Oproti roku 2005 se zvýšil celkový počet kontrol u subjektů o 18,76% a to především v pracovněprávní oblasti.

4.1.1 Výsledky kontrolní činnosti inspekce práce v pracovněprávní oblasti

V roce 2006 se realizovalo 2 838 kontrol u 2 695 subjektů, z toho bylo 38 kontrol ukončeno uložením opatření. Při kontrolách bylo odhaleno 7 058 nedostatků a porušení předpisů, za které inspektoři uložili 273 pokut v celkové výši 4 270 200 Kč.

Z hlediska zaměření kontrolní činnosti lze pracovněprávní oblast rozdělit do těchto hlavních oblastí:

- součinnost zaměstnavatele a orgánu jednajícího za zaměstnance
- zásady rovného zacházení a diskriminace
- vznik pracovního poměru, případně uzavírání dohod mimo pracovní poměr
- odměňování zaměstnanců, práce přesčas, práce o sobotách a nedělích, příplatky za práci
- poskytování náhrad zaměstnancům
- pracovní doba zaměstnanců a udělování dovolené

V oblasti **součinnost zaměstnavatele a orgánu jednajícího za zaměstnance** nebyla zjištěna při dvou preventivních kontrolních akcích žádná porušení, za která by se musela udělit nějaká opatření.

Zásady rovného zacházení a diskriminace byly kontrolovány v 98 firmách. U 50 kontrolovaných subjektů bylo vypátráno porušení zákona při odměňování. Nerovné zacházení či diskriminace při zaměstnávání cizinců nebyly zjištěny nikde.

Vznik pracovního poměru, případně uzavírání dohod mimo pracovní poměr se kontroloval v 32 381 případech, z nichž bylo prokázáno 5 668 nedostatků.

V oblasti **odměňování zaměstnanců, práce přesčas, práce o sobotách a nedělích, příplatky za práci** bylo zjištěno 2 876 nedostatků ve 12 394 případech. Je to nejfrekventovanější oblast, na kterou si zaměstnanci stěžují.

U **poskytování náhrad zaměstnancům** se jednalo o určité kontrolní akce, které se zaměřovaly na firmy provozující obchod, služby i dopravu. Bylo provedeno 1 955 kontrol, v nichž bylo dokázáno 575 nedostatků.

Nejčastějším nedostatkem při kontrole **pracovní doby zaměstnanců a udělování dovolené** bylo nedostatečné vedení evidence pracovní doby. V této oblasti bylo zjištěno 830 nedostatků ve 3 103 případech. Mezi druhou největší skupinu nedostatků se řadily závady na úseku noční práce, především nedostatky v ověřování zdravotní způsobilosti pro tuto práci. Inspektoři přišli na 584 nedostatků v 1 753 případech. Třetí nejpočetnější skupinu tvořilo z hlediska množství případů nerovnoměrné rozvržení pracovní doby. V 1 112 případech došlo jen k 71 zjištěným nedostatkům. Při kontrole nepřetržitého odpočinku zaměstnance v týdnu se přišlo na 171 nedostatků. Celkově tedy bylo v této oblasti zjištěno 2 987 nedostatků v 10 773 případech.

4.1.2 Výsledky kontrolní činnosti v jednotlivých odvětvích oblasti BOZP

Celkový počet kontrol v roce 2006 dosahoval čísla 15 971, z čehož byla provedena kontrola ve 12 568 subjektech. Nejvíce jich proběhlo ve stavebnictví – 2 221 kontrol, pak v zemědělství a službách – 1 274 kontrol, dále ve výrobě kovových konstrukcí – 1 132 kontrol, také v dopravě na pozemních komunikacích – 988 kontrol. Další kontroly se realizovaly v oblastech: maloobchod, velkoobchod, pohostinství a ubytovací zařízení, výroba potravin, dřevařský průmysl, výroba strojů atd.

Inspekce práce se zaměřila na malé a střední organizace a firmy. V podnicích s 1 – 9 zaměstnanci inspektoři udělali 4 214 kontrol, s 10 – 49 zaměstnanci 6 027 kontrol a 3 287 kontrol v podnicích s 50 – 249 zaměstnanci. Z celkových 164 986 případů s násobností bylo uloženo 626 pokut ve výši 7 639 828 Kč.

V tomto roce získalo a obhájilo osvědčení „Bezpečný podnik“ jako vizitku svého systému řízení BOZP a podnikatelské kultury 14 subjektů. Z toho 6 organizací v pořadí už druhé osvědčení a 3 organizace třetí osvědčení.⁴¹

4.2 Rok 2007

V roce 2007 pracovalo pro SÚIP a OIP 341 inspektorů – 233 mužů, 108 žen a 40 vedoucích zaměstnanců – 32 mužů a 8 žen. Ti se přímo nebo nepřímo podíleli na 13 563 kontrolách, jež byly předem schválené a to u vybraných 13 092 subjektů. K 31. 12. 2007 činil fyzický počet zaměstnanců 576. Během roku ukončilo pracovní poměr 51 zaměstnanců, ale také se přijali noví zaměstnanci, jejichž počet byl 60 a z toho 14 na SÚIP. Tyto změny byly způsobeny zejména postupným zabezpečováním činnosti pracoviště v Opavě a taktéž doplňováním pracovních pozic zaměstnanců pro oblast inspekce pracovních vztahů a podmínek a oblast bezpečnosti práce a činnost TZ.

4.2.1 Výsledky kontrolní činnosti inspekce práce v pracovněprávní oblasti

V tomto roce inspektoři provedli 5 414 kontrol u 5 178 subjektů. Ukončeno opatřením bylo 521 kontrol. Během kontrol se zjistilo 15 120 nedostatků a porušení předpisů. Podle zákona č. 251/2005 Sb., bylo uloženo 940 pokut ve výši 17 434 095 Kč. Byl také proveden podrobnější rozbor a zjistilo se, že menší podniky provádějící služby vykazují větší množství zjištěných nedostatků než větší výrobní podniky.

Při kontrole **součinnosti zaměstnavatele a orgánu jednajícího za zaměstnance** bylo vypátráno u 12 subjektů 17 porušení.

V oblasti **zásady rovného zacházení a diskriminace** obdržely orgány inspekce práce celkem 189 podnětů a u 115 zaměstnavatelů bylo zjištěno 147 porušení.

Porušení u **vzniku pracovního poměru, případně uzavírání dohod mimo pracovní poměr** se prokázalo v 8 227 případech. A z tohoto počtu se nejvíce porušovala povinnost zaměstnavatele písemně informovat zaměstnance nejpozději do jednoho měsíce od vzniku

⁴¹ http://www.suip.cz/_files/suip-ea77c81e5ce8b6be8d8f24e8ddfc061a/zpravasystemsuiip2006.pdf

pracovního poměru o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru, pokud nebyly obsaženy v pracovní smlouvě a to v 4 857 případech, což je 59%.

4 427 porušení inspektoři objevili při kontrole **odměňování zaměstnanců, práce přesčas, práce o sobotách a nedělích, příplatky za práci** a to u 1 327 subjektů.

U **poskytování náhrad zaměstnancům** se zpozorovalo 873 porušení u 267 subjektů.

Nejčastějším zjištěným nedostatkem při kontrole **pracovní doby zaměstnanců a udělování dovolené** bylo nedostatečné vedení evidence pracovní doby, práce přesčas, noční práce, doby v pracovní pohotovosti a to v celkovém počtu 968 porušení. Mezi druhou největší skupinu nedostatků se řadila doba přestávek v práci, doba odpočinku mezi směnami nebo odpočinku v týdnu, kde bylo nalezeno 647 porušení.

4.2.2 Výsledky kontrolní činnosti v oblasti BOZP v jednotlivých odvětvích

Kontrolní činnost se v této oblasti zaměřila na podnikání malých a středních podniků. V oblasti BOZP pokračovaly kontroly ve stavebnictví, kontroly zaměřené na bezpečnost provozu výtahů v organizacích a občanské výstavbě, na pracovní režim řidičů nákladní dopravy a hromadné přepravy osob, na ruční manipulaci s břemeny, na bezpečnost provozu chladicích zařízení a kompresorových stanic, plynovodů a plynových zařízení.

Nejvíce kontrol bylo provedeno v oblasti stavebnictví – 2 337, potom v dopravě obecně pro všechny typy dopravy – 1 063 kontrol, v zemědělství a lesnictví – 987 kontrol, ve výrobě kovových konstrukcí – 511 kontrol a dále následoval maloobchod, velkoobchod, výroba potravin, pohostinství a ubytovací zařízení aj.

V podnicích do 9 zaměstnanců bylo vykováno 4 751 kontrol, u podniků s 10 – 49 zaměstnanci 5 652 kontrol a s 50 – 200 zaměstnanci 3 005 kontrol. Celkem tedy inspektoři provedli 13 408 kontrol.

Kontrolní činností v oblasti BOZP, včetně řešení pracovních úrazů, bylo zjištěno celkem 37 643 nedostatků v 74 111 případech s násobností. Za hrubá porušení právních předpisů bylo kontrolovaným subjektům uloženo celkem 1 104 sankcí ve výši 36 296 360 Kč.

V tomto roce získalo a obhájilo osvědčení „Bezpečný podnik“ 13 subjektů. Z toho 6 organizací v pořadí už druhé osvědčení a 3 organizace třetí osvědčení.⁴²

4.3 Rok 2008

V tomto roce se na plnění úkolů podílelo 329 inspektorů – 223 mužů, 106 žen a 42 vedoucích zaměstnanců. K 31. 12. 2008 byl fyzický počet zaměstnanců 554. V průběhu roku se přijalo 60 zaměstnanců, z nichž 20 na SÚIP v Opavě. Pracovní poměr ukončilo 59 zaměstnanců.

Program kontrolních akcí na rok 2008 se skládal ze 14 hlavních kontrolních úkolů, jež měly celostátní charakter. Kontrolní orgány se zaměřily zejména na plnění povinností, které vyplývaly z nových právních předpisů a na kontrolu dodržování právních předpisů u zaměstnavatelů a v oborech průmyslové činnosti s nejvyšší pracovní úrazovostí.

4.3.1 Výsledky kontrolní činnosti inspekce práce v pracovněprávní oblasti

V oblasti **součinnost zaměstnavatele a orgánu jednajícího za zaměstnance** bylo zjištěno pouze 17 porušení.

U kontrol **zásad rovného zacházení a diskriminace** bylo vypátráno 73 porušení. Nejčastěji docházelo k nedodržení zákona při odměňování, kdy za stejnou práci byla vyplacena jiná mzda, plat nebo odměna. Nerovné zacházení či diskriminace při zaměstnávání cizinců nebyly zjištěny nikde.

Vznik pracovního poměru, případně uzavírání dohod mimo pracovní poměr se kontroloval u 1 943 zaměstnavatelů, u nichž bylo prokázáno 3 649 porušení, která se nejvíce opět týkala toho, že zaměstnavatel neinformoval zaměstnance do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru o údajích uvedených v zákoníku práce, jako je například údaj o pracovní době, o mzdě, o délce dovolené atd. 140 porušení bylo objeveno u kontrol dohod mimo pracovní poměr.

⁴² http://www.suip.cz/_files/suip-71155ee79c911ec675cd87ddddd5e9cbd/zpravacinnostsuip2007.pdf

V oblasti **odměňování zaměstnanců, práce přesčas, práce o sobotách a nedělích, příplatky za práci** bylo dáno 3 276 podnětů a zjištěno 4 709 nedostatků. Z nichž nejvíce porušovaly pracovněprávní předpisy malé a střední podniky zaměstnávající od 1 do 199 zaměstnanců.

U **poskytování náhrad zaměstnancům** se podalo jen 590 podnětů ke kontrole a bylo dokázáno 693 porušení.

Při kontrole **pracovní doby zaměstnanců a udělování dovolené** bylo zjištěno 1 002 porušení u vedení evidence odpracované doby, práce přesčas, noční práce a doby v pracovní pohotovosti, pak 581 porušení v dodržování přestávky v práci a minimální doby odpočinku mezi směnami a v týdnu, dále překračovali zákoníkem práce stanovenou týdenní pracovní dobu, maximální délku směny a nesprávně rozvrhovali pracovní dobu do směn, neseznamovali zaměstnance s rozvrhem pracovní doby a to v 485 případech.

4.3.2 Výsledky kontrolní činnosti v oblasti BOZP v jednotlivých odvětvích

V roce 2008 bylo v oblasti stavebnictví provedeno 1 972 kontrol, v oblasti velkoobchodu a zprostředkování obchodu, včetně prodeje, údržby a opravy motorových vozidel a prodej pohonných hmot 1 610 kontrol, v zemědělství a lesnictví 923 kontrol a ve výrobě kovových konstrukcí 897 kontrol. Dále se konaly kontroly v oblasti maloobchodu, výroby potravin a nápojů, pohostinství a ubytování aj.

Inspektoři se zaměřovali především na malé a středně velké zaměstnavatele. U podniků do 9 zaměstnanců realizovali 2 847 kontrol, s 10 – 49 zaměstnanci 4 886 kontrol a s 50 – 200 zaměstnanci 2 824 kontrol. Celkem zjistili 34 684 závad v 71 369 případech s opakováním, za které uložili 7 412 pokut ve výši 43 629 318 Kč.

V tomto roce bylo předáno osvědčení „Bezpečný podnik“ 22 subjektům a 25 subjektů, které toto osvědčení již mělo, bylo zkontrolováno oblastními inspektoráty práce.⁴³

⁴³ http://www.suip.cz/_files/suip-1f58bcc9576d863302241310d727b733/zpravacinnostsuip2008.pdf

4.4 Rok 2009

K 31. 12. 2009 byl fyzický počet zaměstnanců 543. V průběhu roku bylo přijato 60 zaměstnanců a to formou výběrového řízení. 6 z nich začalo pracovat na SÚIP v Opavě. Pracovní poměr ukončilo 53 zaměstnanců.

4.4.1 Výsledky kontrolní činnosti inspekce práce v pracovněprávní oblasti

V tomto roce a v této oblasti inspektoři provedli celkem 11 108 kontrol. Za přestupky či správní delikty uložili 957 pokut v celkové výši 24 849 551 Kč a to vše podle zákona o inspekci práce.

Při kontrole **součinnosti zaměstnavatele a orgánu jednajícího za zaměstnance** bylo vypátráno pouze 29 porušení z 27 obdržených podnětů.

V oblasti **zásady rovného zacházení a diskriminace** obdržely orgány inspekce práce celkem 202 podnětů a bylo zjištěno 95 porušení hlavně při odměňování, z čehož 3 porušení byla v oblasti diskriminace.

Porušení u **vzniku pracovního poměru, případně uzavírání dohod mimo pracovní poměr** se prokázalo v 7 007 případech. A z tohoto počtu se nejvíce porušovala povinnost zaměstnavatele písemně informovat zaměstnance nejpozději do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru, pokud nebyly obsaženy v pracovní smlouvě a to v 3 426 případech, což je 48,9%. U dohod mimo pracovní poměr došlo k porušení v 88 případech.

5 150 porušení inspektoři objevili při kontrole **odměňování zaměstnanců, práce přesčas, práce o sobotách a nedělích, příplatky za práci** a to z 3 654 podaných podnětů. Nejvíce nedostatků se týkalo nedodržení splatnosti mzdy, nevyplacení mzdy nebo některé její části, případně zaměstnavatel nebyl schopen prokázat, že mzda byla zaměstnancům vyplacena a to v 1 270 případech.

U **poskytování náhrad zaměstnancům** se zpozorovalo 875 porušení z 931 podaných podnětů ke kontrole.

Nejčastějším zjištěným nedostatkem při kontrole **pracovní doby zaměstnanců a udělování dovolené** bylo nedostatečné vedení evidence pracovní doby, práce přesčas, noční práce, doby v pracovní pohotovosti a to v počtu 958 porušení. Mezi druhou největší skupinu nedostatků se řadila doba přestávek v práci, doba odpočinku mezi směnami nebo odpočinku v týdnu, kde bylo nalezeno 545 porušení. Celkem bylo podáno 669 podnětů a zjištěno 2 251 porušení.

4.4.2 Výsledky kontrolní činnosti v oblasti BOZP v jednotlivých odvětvích

Ve stavebnictví bylo provedeno 1 219 kontrol a zjištěno 3 826 závad, v dopravě zkontrolováno 432 podnikatelských subjektů, v zemědělství a lesnictví objeveno 3 203 závad, v průmyslu provedeno 5 417 kontrol a zjištěno 22 807 nedostatků, dále následovala kontrola v oblasti maloobchodu, velkoobchodu, výroby potravin, pohostinství a ubytovacího zařízení apod. Za porušení právní předpisů byly kontrolovaným subjektům uloženy pokuty v celkové výši 35 062 449 Kč.

V tomto roce získalo a obhájilo osvědčení „Bezpečný podnik“ 19 společností. OIP také provedly kontroly u 53 právních subjektů, které žádaly o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP.⁴⁴

Porovnání všech let dohromady lze vidět v příloze 3 až 10.

⁴⁴ http://www.suip.cz/_files/suip-fe02e3aa4f325d3482491ff45247716b/zpravacinnostsuip2009.pdf

5 ZÁVĚR

Kontrola na úrovni zaměstnanosti a hlavně na úseku dodržování pracovněprávních předpisů včetně bezpečnosti práce je zajišťována orgány státní správy, které poskytují důležitou zpětnou vazbu společnosti o dodržování příslušných právních předpisů zaměstnavateli a kvalitě pracovních podmínek zaměstnanců

Bakalářská práce byla zaměřena na otázky, které byly zkoumány v podmínkách Státního úřadu inspekce práce v letech 2006, 2007, 2008 a 2009. Cílem této bakalářské práce, který byl již definován v úvodu, bylo charakterizovat a vyhodnotit kontrolní činnost Státního úřadu inspekce práce za období let 2006 – 2009.

Druhá kapitola řešila teoretickou otázku kontrolního systému ve veřejné správě, na které se shoduje většina autorů. Přiblížila problematiku vymezení a pojetím veřejné správy, zmínila i její organizační principy znázorněné taktéž graficky, druhy kontrol, metody kontrol a popsala i kontrolními systémy České republiky, kde patří i Státní úřad inspekce práce.

Třetí kapitola byla věnována již zmíněnému Státnímu úřadu inspekce práce, jehož sídlo je od července 2005 ve statutárním městě Opava. Tento úřad se řídí zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce a mnoha dalšími zákony, vyhláškami či nařízeními. Řídí osm oblastních inspektorátů a sám je řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí. V čele tohoto úřadu je generální ředitel, kterého jmenuje sám ministr práce a sociálních věcí. Hlavním cílem Státního úřadu inspekce práce a oblastních inspektorátů je především prevence. Snaží se, aby nedocházelo k pracovním úrazům, nemocem z povolání, haváriím technických zařízení apod. Tyto principy prevence jsou obsaženy v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty jsou správními orgány.

Čtvrtá kapitola prakticky řešila danou problematiku. Porovnávala kontroly v daných letech, počty podání podnětů, počty porušení, výše pokut, které byly uloženy zaměstnavatelům za nedodržování právních předpisů a také zmínila i počty odvolání a počty žalob ve správním soudnictví proti rozhodnutí.

Při pohledu na tabulky či grafy lze konstatovat, že počty podání spolu s vykonanými kontrolami se každý rok zvyšují. To platí i u zvyšujícího se počtu porušení. Při srovnání počtu kontrol s počtem porušení, je možné vyvodit závěr, že v průměru u 80 % kontrol bylo nalezeno nějaké porušení, tedy pouze 20 % provedených kontrol konstatovala, že předmět kontroly byl v pořádku. Hlavním důvodem je chybný výklad pracovně právních předpisů zaměstnavateli. Zaměstnavatelé často nedodržují právní předpisy, ať už záměrně (vidina úspory finančních prostředků) nebo z jejich neznalosti. Zaměstnavatelé spoléhají na existující vyšší poptávku po zaměstnání, než je její nabídka na trhu práce a vychází z předpokladu, že se zaměstnanci nebudou domáhat svých zákonných práv. Jenže z výsledků počtu podání podnětů ke kontrole lze vidět, že to není vždy pravdou.

Při hodnocení výše uložených pokut nelze jednoznačně říci, že jsou každý rok vyšší či nižší, ale při porovnání roku 2006 a 2009 je vidět jednoznačné navýšení, jelikož v roce 2006 byly uloženy pokuty ve výši 17 692 500 Kč a v roce 2009 59 912 000 Kč. Když se podívám více do hloubky, tak v oblasti BOZP byli zaměstnavatelé pokutováni vyššími částkami, než tomu bylo v pracovně právní oblasti. Ale od letošního roku (2011) se Státní úřad inspekce práce bude zaměřovat více na oblast pracovně právní.

Z problematiky vyplývá, že i když se Státní úřad inspekce práce spolu s oblastními inspektoráty snaží donutit zaměstnavatele k dodržování právních předpisů, tak i přesto se počty porušení i posléze udělené pokuty stále zvyšují. Jeden z hlavních problémů je ten, že zaměstnavatelé i jejich zaměstnanci vidí předepsaná pravidla jako činnosti navíc, které musí vykonávat a které je „obtěžující“. Neuvědomují si, že je to prevence před úrazy a dalšími problémy s tím související. Na jednu stranu se zaměstnavatelé snaží ušetřit finanční prostředky za ochranné pomůcky apod., ale na druhou stranu, když se něco stane, tak musí zaplatit pokuty v takové výši, kterou by určitě nevydaly na pořízení těchto potřebných věcí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní publikace

HALÁSEK, D.; *Veřejná ekonomika*. 2. vyd. Opava: Optys, 2007. 208 s. ISBN 80-85819-60-0.

HENDRYCH, D. *Správní věda – Teorie veřejné správy*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 232 s. ISBN 978-80-7357-458-1.

HORIZINKOVÁ, E.; NOVOTNÝ, V. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 234 s. ISBN 978-80-7380-096-3.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Inspekce práce v České republice*. REPROPRESS, 2009. ISBN 978-80-86878-97-3.

NEMEC, J.; OCHRANA, F.; PAVEL, J.; ŠAGÁT, V. *Kontrola ve veřejné správě*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 160 s. ISBN 978-80-7357-558-8.

REKTOŘÍK, J.; ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha: EKOPRESS, 2003. 214 s. ISBN 80-86119-72-6.

ŠEBESTOVÁ, J. a kol. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*. 1. vyd. Opava: Slezská univerzita, 2008. 180 s. ISBN 978-80-7248-460-7.

TETŘEVOVÁ, L. *Veřejná ekonomie*. 1. vyd. Pardubice: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-79-5.

Elektronické publikace

Základní údaje o SÚIP. [online]. [cit. 2010-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.suip.cz/o-nas/zakladni-udaje/>>.

Legislativa SÚIP. [online]. [cit. 2010-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.suip.cz/onas/legislativa/>>.

MPSV. [online]. [cit. 2010-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/3359>>.

MPSV. [online]. [cit. 2010-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/3383>>.

Technická inspekce. [online]. [cit. 2010-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.iti.cz/Portals/0/Dokumenty/ZrizList.pdf>>.

Kompetence orgánů SÚIP. [online]. [cit. 2010-03-22]. Dostupný z WWW: <http://www.suip.cz/_files/suip-180a81ff9043144a62ec7eab247dacc2/kompetence_ip_leden_2011.pdf>.

Publikace SÚIP. [online]. [cit. 2010-03-23]. Dostupný z WWW: < <http://www.suip.cz/publikace/>>.

Bezpečnost na administrativním pracovišti. [online]. [cit. 2010-03-25]. Dostupný z WWW: <http://www.suip.cz/_files/suip-7fc92557a8b117ef160575a59dca6470/zasady_administrativni_pracoviste.pdf>.

Bezpečnost u obráběcích strojů. [online]. [cit. 2010-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.suip.cz/_files/suip-f912c0d8f88588fbbb47d22b50598e75/zasady_obrabeci_stroje.pdf>.

Bezpečnost v potravinářském průmyslu. [online]. [cit. 2010-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.suip.cz/_files/suip-e38682a186e5842c301586da74014bc3/zasady_potravinarsky_prumysl.pdf>.

Program Bezpečný podnik. [online]. [cit. 2010-03-27]. Dostupný z WWW: <http://www.suip.cz/_files/suip-75d7b245b7d6a3d7cbe08ae03a1669a9/program_bezpecny_podnik.pdf>.

Roční zpráva 2006. [online]. [cit. 2010-04-11]. Dostupný z WWW:
<[http://www.suip.cz/_files/suip-
ea77c81e5ce8b6be8d8f24e8ddfc061a/zpravasystemsuiip2006.pdf](http://www.suip.cz/_files/suip-ea77c81e5ce8b6be8d8f24e8ddfc061a/zpravasystemsuiip2006.pdf)>.

Roční zpráva 2007. [online]. [cit. 2010-04-12]. Dostupný z WWW:
<[http://www.suip.cz/_files/suip-
71155ee79c911ec675cd87dddd5e9cbd/zpravacinnostsuip2007.pdf](http://www.suip.cz/_files/suip-71155ee79c911ec675cd87dddd5e9cbd/zpravacinnostsuip2007.pdf)>.

Roční zpráva 2008. [online]. [cit. 2010-04-13]. Dostupný z WWW:
<[http://www.suip.cz/_files/suip-
1f58bcc9576d863302241310d727b733/zpravacinnostsuip2008.pdf](http://www.suip.cz/_files/suip-1f58bcc9576d863302241310d727b733/zpravacinnostsuip2008.pdf)>.

Roční zpráva 2009. [online]. [cit. 2010-04-14]. Dostupný z WWW:
<[http://www.suip.cz/_files/suip-
fe02e3aa4f325d3482491ff45247716b/zpravacinnostsuip2009.pdf](http://www.suip.cz/_files/suip-fe02e3aa4f325d3482491ff45247716b/zpravacinnostsuip2009.pdf)>.

SEZNAM ZKRATEK

Apod.	a podobně
Atd.	a tak dále
BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
Č.	číslo
ČBÚ	Český báňský úřad
ČBÚP	Český úřad bezpečnosti práce
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
EU	Evropská unie
ISO	International Organization for Standardization, Mezinárodní organizace pro normalizaci
Kč	korun českých
Mil.	milióny
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Např.	například
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
Obr.	obrázek
OIP	oblastní inspektorát práce
Popř.	popřípadě
Ř. z.	říšský zákoník
Sb.	sbírka
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
TZ	technické zařízení
Tzn.	to znamená
Tzv.	tak zvaný

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 2.1 Veřejná správa v širším pojetí.....	11
Obr. 2.2 Veřejná správa v užším pojetí.....	11
Obr. 2.3 Kontrolní systém s přímou zpětnou vazbou.....	16
Obr. 2.4 Kontrolní systém s dopřednou zpětnou vazbou	17
Obr. 2.5 Porovnání systému kontroly s jednoduchou zpětnou vazbou a se systémem s dopřednou vazbou.....	17
Obr. 2.6 Indukce x Dedukce.....	22
Obr. 3.1 Organizační systém inspekce práce	32
Obr. 3.2 Organizační struktura Státního úřadu inspekce práce.....	33
Obr. 3.3 Systém řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	39

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1: Oblastní inspektoráty – jejich dislokace a akční teritorium
- Příloha 2: Logo programu „Bezpečný podnik“
- Příloha 3: Přehled počtu a celkové výše uložených pokut dle oblastí PVP v období let 2006 – 2009
- Příloha 4: Přehled počtu a celkové výše uložených pokut dle oblastí BOZP v období let 2006 – 2009
- Příloha 5: Přehled počtu a celkové výše uložených pokut v období let 2006 – 2009
- Příloha 6: Srovnání oblasti PVP a oblasti BOZP
- Příloha 7: Přehled počtu podaných odvolání proti rozhodnutí o pokutě v období let 2006 – 2009
- Příloha 8: Přehled počtu žalob ve správním soudnictví proti rozhodnutí v období let 2006 – 2009
- Příloha 9: Přehled počtu podaných podnětů a provedených kontrol na základě podnětů v oblasti PVP v období let 2006 – 2009
- Příloha 10: Přehled počtu kontrol, počtu kontrol s porušením a počtu zjištěných porušení v oblasti PVP v období let 2006-2009

Příloha 1: Oblastní inspektoráty – jejich dislokace a akční teritorium



	SÚIP OPAVA - SÍDLO SÚIP
	OIP 3 PRAHA OIP pro HL. M. PRAHU
	OIP 4 PRAHA OIP pro STŘEDOČESKÝ KRAJ
	OIP 5 ČESKÉ BUDĚJOVICE OIP pro JIHOČESKÝ KRAJ A VYSOČINU
	OIP 6 PLZEŇ OIP pro PLZEŇSKÝ KRAJ A KARLOVARSKÝ KRAJ
	OIP 7 ÚSTÍ N. LABEM OIP pro ÚSTECKÝ KRAJ A LIBERECKÝ KRAJ
	OIP 8 HRADEC KRÁLOVÉ OIP pro KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ A PARDUBICKÝ KRAJ
	OIP 9 BRNO OIP pro JIHOMORAVSKÝ KRAJ A ZLÍNSKÝ KRAJ
	OIP 10 OSTRAVA OIP pro MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ A OLOMOUCKÝ KRAJ

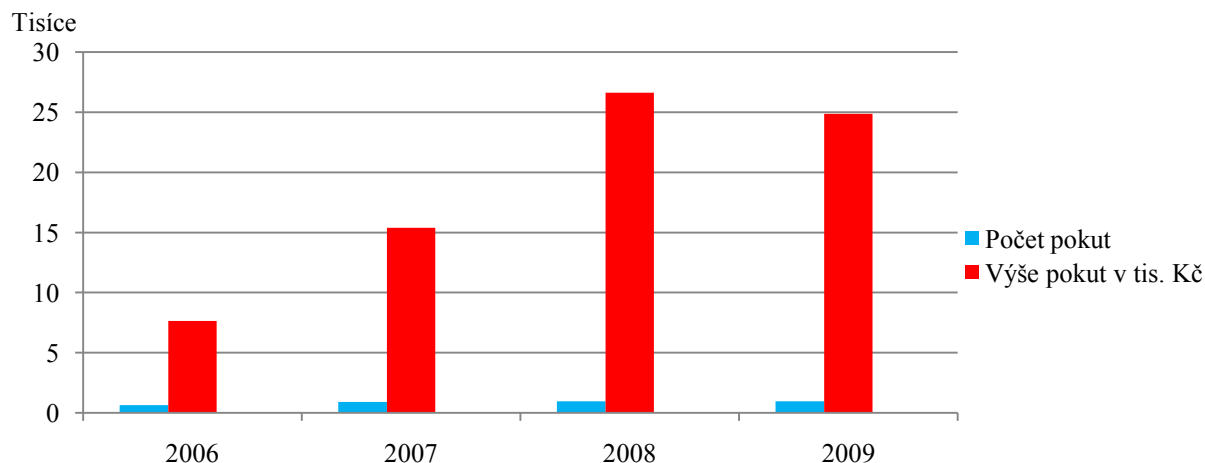
Příloha 2: Logo programu „Bezpečný podnik“



Příloha 3: Přehled počtu a celkové výše uložených pokut dle oblastí PVP v období let 2006 – 2009

Rok	Počet pokut	Výše pokut v Kč
2006	626	7 638 828
2007	909	15 382 446
2008	948	26 624 610
2009	957	24 849 551

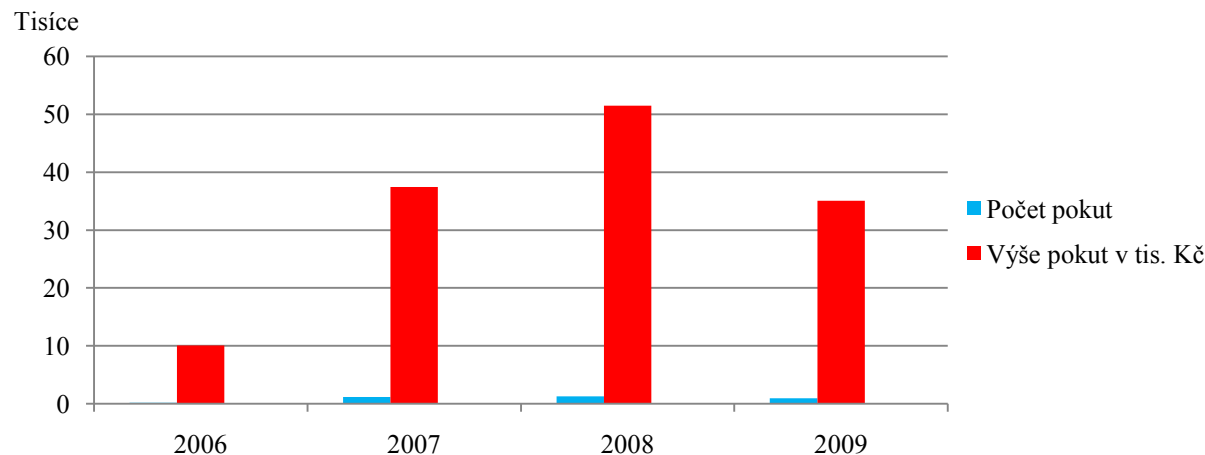
Graf



Příloha 4: Přehled počtu a celkové výše uložených pokut dle oblastí BOZP v období let 2006 – 2009

Rok	Počet pokut	Výše pokut v Kč
2006	184	10 053 672
2007	1 135	37 444 254
2008	1 248	51 499 890
2009	948	35 062 449

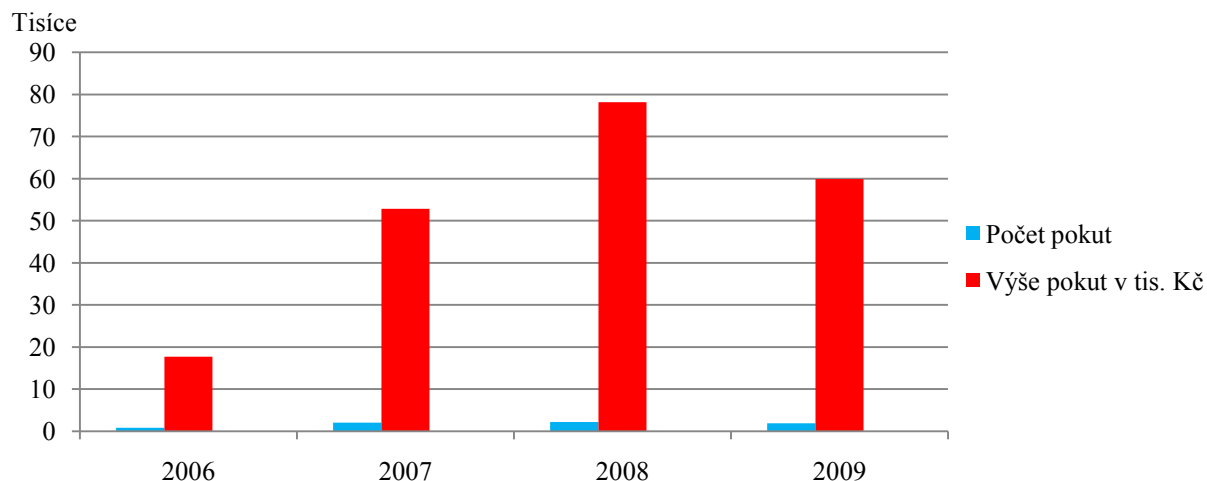
Graf



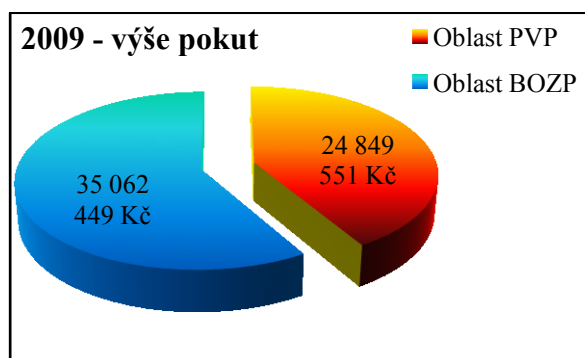
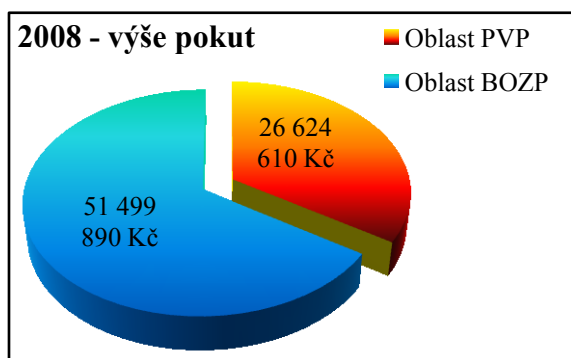
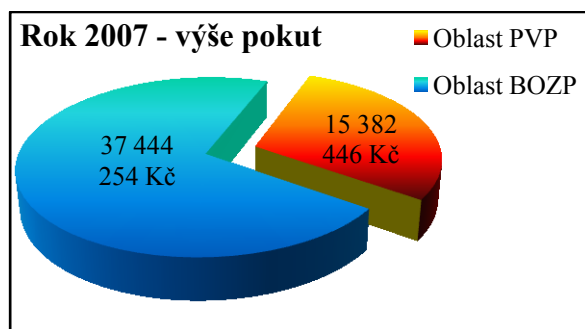
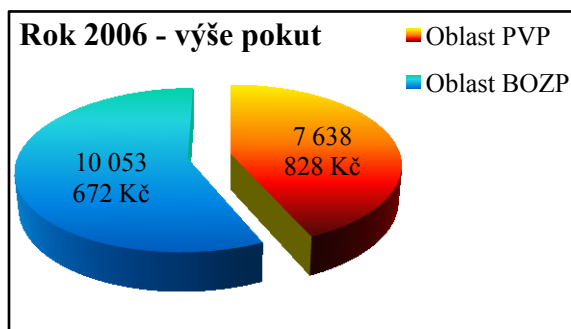
Příloha 5: Přehled počtu a celkové výše uložených pokut v období let 2006 – 2009

Rok	Počet pokut	Výše pokut v Kč
2006	810	17 692 500
2007	2 044	52 826 700
2008	2 196	78 124 500
2009	1 905	59 912 000

Graf



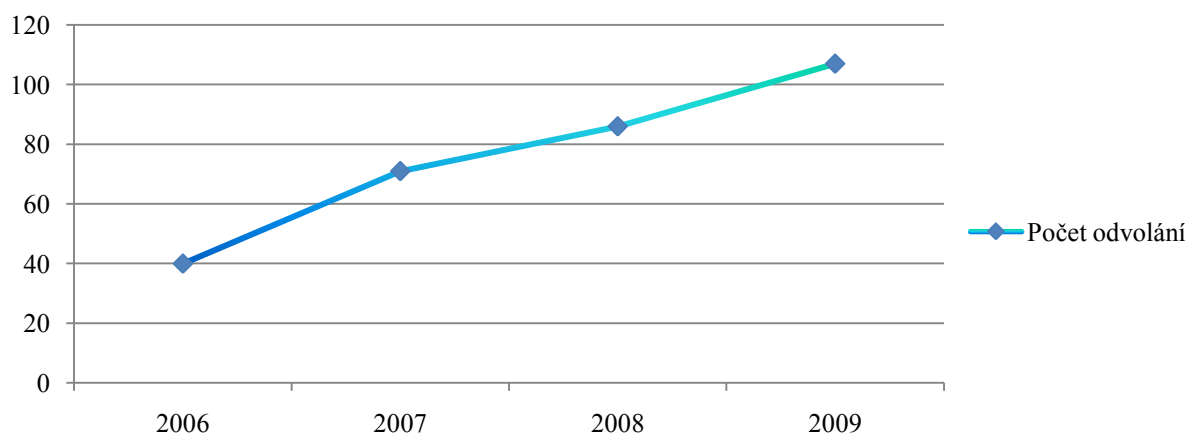
Příloha 6: Srovnání oblasti PVP a oblasti BOZP



Příloha 7: Přehled počtu podaných odvolání proti rozhodnutí o pokutě v období let 2006 – 2009

Rok	Počet odvolání
2006	40
2007	71
2008	86
2009	107

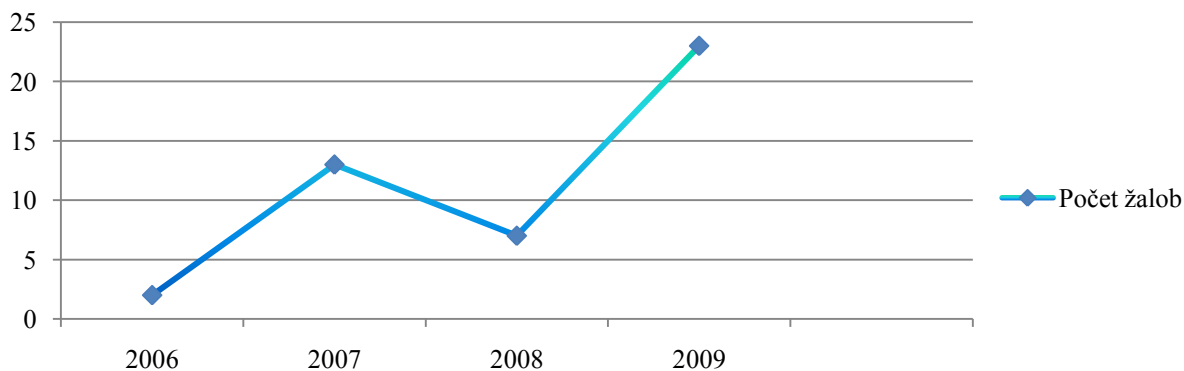
Graf



Příloha 8: Přehled počtu žalob ve správním soudnictví proti rozhodnutí v období let 2006 – 2009

Rok	Počet žalob
2006	2
2007	13
2008	7
2009	23

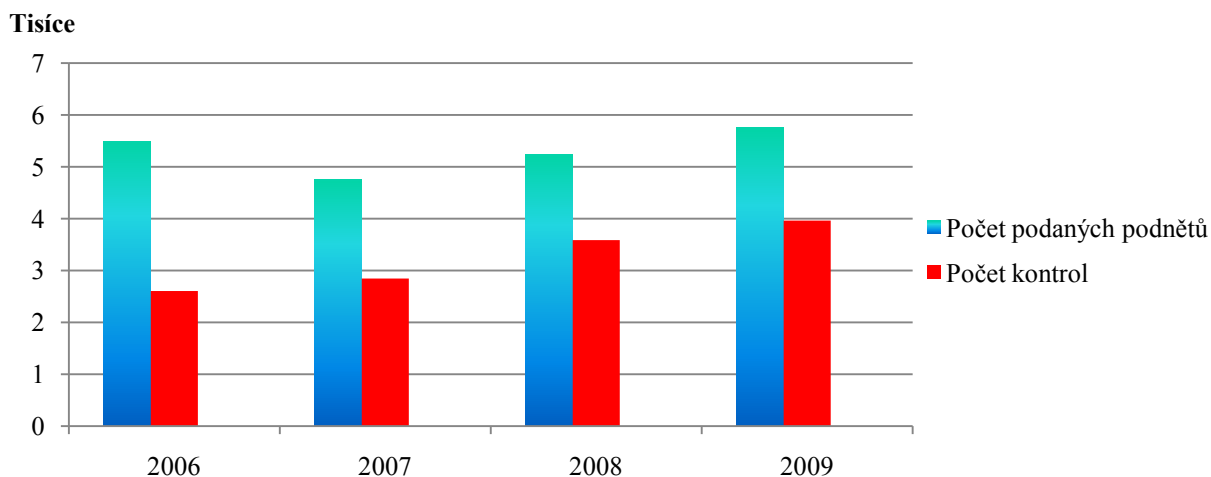
Graf



Příloha 9: Přehled počtu podaných podnětů a provedených kontrol na základě podnětů v oblasti PVP v období let 2006 – 2009

Rok	Podané podněty	Počet kontrol
2006	5 485	2 607
2007	4 751	2 843
2008	5 236	3 584
2009	5 748	3 965

Graf



Příloha 10: Přehled počtu kontrol, počtu kontrol s porušením a počtu zjištěných porušení v oblasti PVP v období let 2006-2009

Rok	Počet kontrol celkem	Počet kontrol s porušením	Počet porušení celkem
2006	2 607	2 051	7 102
2007	2 843	2 277	7 666
2008	3 584	2 781	8 832
2009	3 965	3 012	8 756

Graf

